

Beleidsplan Wmo 2011-2014

“Meedoen en verbinden”

Colofon

Documentnaam: Beleidsplan 2011-2014.doc

Auteurs: deze nota is opgesteld onder eindredactie van Alice Pongers en met medewerking van Ard Baan, Nina Baan, Dieger ten Berge, Jan ten Berge, Fatma Güven, Werner Loode, Johan Mensink, Herman van den Noort, Martien Sarink, Gerrit Tharner en Rick Tukker tot stand gekomen.

Onze dank gaat uit naar de diverse sprekers en organisaties die een bijdrage hebben geleverd aan de totstandkoming van dit beleidsplan.

1. Voorwoord

Met genoegen bied ik u hierbij het Wmo-beleidsplan “Meedoen en verbinden” van onze gemeente aan voor de jaren 2011 tot en met 2014. Naast dit lokale beleidsplan Wmo hebben we in een regionale kadernota Wmo 2011-2014 “Meer samenleven” weergegeven welke actiepunten we samen met de gemeenten Hellendoorn, Tubbergen, Twenterand en Wierden gaan oppakken. Daarbij doen we regionaal wat regionaal kan en lokaal wat lokaal moet. In dit Wmo-beleidsplan informeer ik u voornamelijk over de plannen voor de gemeente Rijssen-Holten. Daarnaast wil ik u gedurende de looptijd van dit beleidsplan jaarlijks (door middel van jaarlijkse evaluaties) op de hoogte brengen van de stand van zaken. Op die manier blijft de uitvoering van de Wmo voortdurend op de agenda staan. We kunnen dan bovendien bespreken of er aanpassingen of nieuwe initiatieven gewenst zijn. Dit beleidsplan is dan ook bepaald geen statisch geheel.

Een belangrijk en uitdagend onderdeel in het Wmo-beleidsplan “Meedoen en verbinden” is de zogenaamde Kanteling. De Kanteling is een veranderingstraject waarbij meer dan nu participatie (in plaats van zorg), resultaten (in plaats van voorzieningen) en maatwerk (in plaats van protocollering) centraal staan. De primaire verantwoordelijkheid voor meedoen aan de samenleving ligt bij de burger zelf. Kantelen is daarmee een opgave voor ons als gemeente, voor maatschappelijke organisaties én voor burgers. Als we ons allemaal verantwoordelijk voelen voor het oplossen van ondersteuningsvraagstukken, wordt één en één meer dan twee. Gelukkig zijn we daar in Rijssen-Holten vaak al op een goede manier mee bezig. We blijven zoeken naar mogelijkheden en nieuwe initiatieven om dat uit te breiden.

De activiteiten in dit beleidsplan Wmo komen niet zomaar uit de lucht vallen. Deels komen ze voort uit de eigen organisatie, maar daarnaast hebben ook de Wmo-adviesraad Rijssen-Holten en andere betrokken (lokale) organisaties onderwerpen genoemd die zij belangrijk vinden. Dit waren onderwerpen als aandacht voor communicatie, het themagewijs samenbrengen van partijen, de aandacht voor mantelzorg, de betrokkenheid van diaconieën, het stimuleren van maatschappelijk ondernemerschap en de beschikbaarheid van een persoonlijk ondersteuner. Bij de samenstelling van de actiepunten is de inbreng van alle betrokken organisaties zoveel mogelijk verwerkt.

Als verantwoordelijk wethouder zie ik de wettelijke verplichting een Wmo-beleidsplan op te stellen vooral als een uitdaging. Een uitdaging om er samen met de inwoners en de (lokale) organisaties iets van te maken ondanks de moeilijke financiële situatie. Ik doe graag een beroep op uw inbreng en creativiteit. Ik ben ervan overtuigd dat als we samen de mouwen opstropen het zal lukken om de Kanteling in onze gemeente op een goede manier vorm te geven.

In Rijssen-Holten gaan we ten slotte uit van het idee dat iedereen nodig is. We zoeken daarbij de eigen kracht van mensen op, die overal is. Als jezelf kracht hebt, en dat heeft iedereen wel op de één of andere manier, kun je die gebruiken om anderen te helpen. Door nog intensiever samen te werken en meer ruimte te geven aan allerlei initiatieven van burgers en organisaties in onze gemeente dragen we bij aan groei van participatie en sociale samenhang. In dit beleidsplan Wmo (en in de regionale kadernota Wmo) laten we zien wat er op stapel staat de komende vier jaar. Dat is veel! Samen met u bouw ik graag aan onze lokale samenleving. Doet u mee?!

Jan Ligtenberg
Wethouder

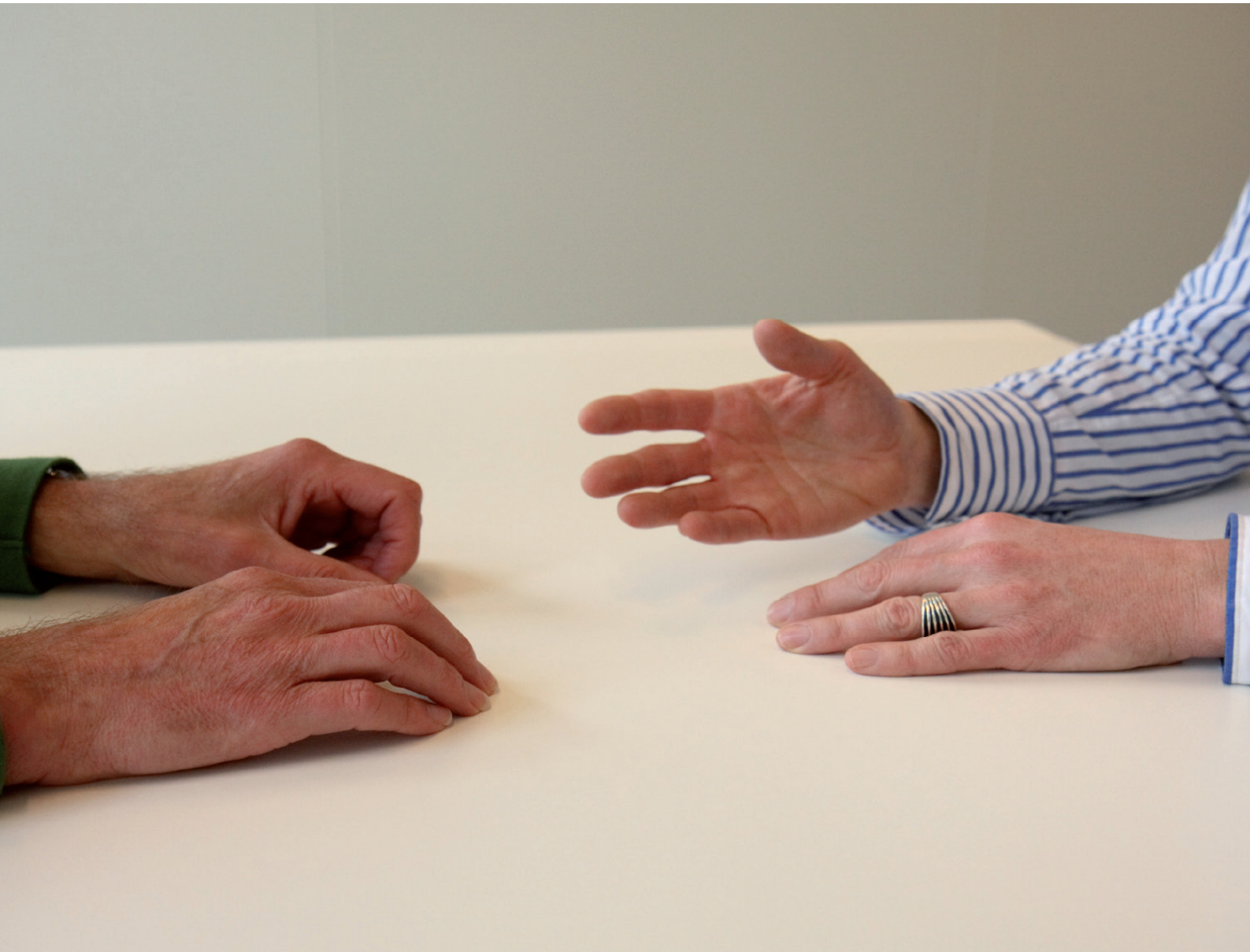
2. Inhoudsopgave

1. Voorwoord.....	3
2. Inhoudsopgave.....	4
3. Inleiding en verantwoording.....	8
3.1. Samenleven en meedoen.....	8
3.2. Kanteling: een andere manier van denken en werken.....	8
3.3. Wmo-beleidsplan geeft richting.....	8
3.4. Terugblik en vooruitblik.....	9
3.5. Proces totstandkoming beleidsplan Wmo 2011-2014 “Meedoen en verbinden”.....	9
3.6. Leeswijzer.....	10
4. Visie “Meedoen en verbinden”.....	12
4.1. Inleiding.....	12
4.2. De verbindingsopgave van de Wmo.....	12
4.3. Visie: Rijssen-Holten in de toekomst.....	12
5. Regievormen binnen de Wmo.....	15
5.1. Inleiding.....	15
5.2. Wat is regie?.....	15
5.3. Vormen van gemeentelijke regie in de Wmo.....	16
5.4. Algemeen kader voor regie vanuit de strategische visie.....	17
6. Domein 1: Samen leven in buurt en dorp.....	19
6.1. Inleiding.....	19
6.2. Visie op actief burgerschap.....	19
6.3. Verbinden individu en omgeving.....	19
6.4. Multifunctionaliteit en voorzieningenniveau.....	20
6.5. Interactieve beleidsvorming zorgt voor effectief beleid.....	20
6.6. Integraal werken als verbindingselement.....	20
6.7. Randvoorwaarden.....	20
6.8. Masterplan Wonen, Welzijn en Zorg.....	21
6.9. Speeltuinwerk.....	21
6.10. Lokaal gezondheidsbeleid.....	22
6.11. Sport.....	22
6.12. Arbeidsdeelname en inkomen.....	22
6.13. Wet sociale werkvoorziening (Wsw).....	23
6.14. nieuwe regeling Onderkant Arbeidsmarkt.....	23
6.15. Schrappen AWBZ-functie begeleiding.....	23
6.16. Minimabeleid.....	24
6.17. Participatiebudget.....	24
6.18. Kunst en cultuur.....	25
6.19. Belevingsonderzoek Wmo over 2009.....	25
6.20. Resultaatverwachtingen.....	26
6.21. Actiepunten domein 1.....	26
7. Domein 2: Opgroeien en ontwikkelen.....	29
7.1. Inleiding.....	29
7.2. De situatie in Rijssen-Holten.....	29
7.3. Informatie en advies.....	29
7.4. Voorschoolse voorzieningen en de Wet OKE.....	30
7.5. Onderwijsachterstandenbeleid/VVE.....	30
7.6. Jeugd en Jongerenwerk.....	30
7.7. Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG).....	31
7.8. Jeugdzorg.....	31
7.9. Brede School.....	31
7.10. Zorg- en Advies Teams (ZAT's).....	31
7.11. Jeugdparticipatie.....	32
7.12. Gemeentelijke rol.....	32

7.13. Resultaatverwachtingen	32
7.14. Actiepunten domein 2	33
8. Domein 3: Vrijwilligerswerk en mantelzorg	35
8.1. Inleiding	35
8.2. Vrijwillige inzet in Rijssen-Holten	35
8.3. Visie op vrijwilligers(beleid)	35
8.4. Maatschappelijke Stage (MaS)	36
8.5. ServicePunt Vrijwilligers Rijssen-Holten (SPV)	36
8.6. Europees Jaar van het Vrijwilligerswerk	37
8.7. Mantelzorgbeleid	37
8.8. Mantelzorgondersteuning in Rijssen-Holten	37
8.9. Werkgroep mantelzorgers Rijssen-Holten	38
8.10. Bekendheid mantelzorgondersteuning	38
8.11. Nota mantelzorgbeleid in voorbereiding	38
8.12. Resultaatverwachtingen	39
8.13. Actiepunten	39
9. Domein 4: Meedoen makkelijker maken	42
9.1. Inleiding	42
9.2. Eigen kracht als vertrekpunt	42
9.3. Compensatieplicht	42
9.4. Maatwerk	43
9.5. De Kanteling	43
9.6. Keuzemogelijkheden en keuzevrijheid	47
9.7. Wonen	47
9.8. Een betere weg naar ondersteuning realiseren	47
9.9. Inclusief beleid / Agenda 22	48
9.10. Resultaatverwachtingen	49
9.11. Actiepunten domein 4	49
10. Domein 5: Preventie, zorg en opvang	52
10.1. Inleiding	52
10.2. Beleid preventie, zorg en opvang in Rijssen-Holten	52
10.3. Vangnet 23+	52
10.4. Aansluiting met Veiligheidshuizen	52
10.5. Afstemming met integrale veiligheid	53
10.6. Wet tijdelijk huisverbod (huiselijk geweld)	53
10.7. Verslavingspreventie	53
10.8. Resultaatverwachtingen	53
10.9. Actiepunten domein 5	54
11. Domein 6: Anders te werk	56
11.1. Inleiding	56
11.2. Randvoorwaarden	56
11.3. Communicatie	56
11.4. Aansluiten bij actualiteit	57
11.5. Wmo-adviesraad Rijssen-Holten	57
11.6. Jaarlijks tevredenheidsonderzoek	57
11.7. Resultaatverwachting	57
11.8. Actiepunten domein 6	58
12. Financieel kader Wmo Rijssen-Holten	60
12.1. Inleiding	60
12.2. Domein 4	60
12.3. De Kanteling vraagt om investeringen	60
12.4. Meerjaren gemeentebegroting als kader	61
12.5. Risico's	61

Bijlage 1: Overzicht deelnota's	62
Bijlage 2: Overzicht prestatievelden Wmo versus domeinen	63
Bijlage 3: Bronvermelding.....	64

Wmo = samenwerken

3. Inleiding en verantwoording

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) moet ervoor zorgen dat alle inwoners kunnen meedoen in de samenleving. Dit beleidsplan Wmo “Meedoen en verbinden” is de opvolger van het vorige beleidsplan Wmo uit 2007 “Rijssen-Holten aan het roer”. In het beleidsplan Wmo dat voor u ligt, kunt u lezen dat Rijssen-Holten met dit beleidsplan een andere koers inzet. Er kan gesproken worden van een trendbreuk.

3.1. Samenleven en meedoen

De Wmo in Rijssen-Holten gaat over samenleven en meedoen. We hebben de overtuiging dat samenleven en meedoen begint bij de eigen kracht van mensen en het netwerk van mensen en organisaties om hen heen. Als gemeente doen we dan ook een beroep op burgers en organisaties om de eigen kracht en de kracht van wijken en buurten te zien en te versterken. Daarnaast willen we als gemeente samen met inwoners en organisaties de voorwaarden scheppen voor een sociaal krachtige samenleving, waarin mensen kunnen meedoen, omdat zij worden aangesproken op hun kwaliteiten en op hun mogelijkheden om een bijdrage te leveren aan het leven van anderen. Als het nodig is worden mensen daarin ondersteund.

3.2. Kanteling: een andere manier van denken en werken

De kanteling die Rijssen-Holten de komende jaren wil maken is de beweging van de vanzelfsprekendheid waarmee een beroep op voorzieningen wordt gedaan naar het versterken en aanboren van eigen kracht (oplossingsvermogen) en krachtbronnen in de omgeving. Het aanboddenken is nog sterk aanwezig. Rijssen-Holten zet de komende periode in op de verdere versterking van het vraaggericht werken. Hierbij zoeken we grenzen op. De ambitie van Rijssen-Holten is groot, en tegelijk staan we met beide benen op de grond. Het is geen gemakkelijke opdracht waar we met elkaar voor staan. Veel inzet en aandacht is nodig om onze doelen te halen. We zijn ons bewust van belemmeringen die er zijn, onder andere in regelgeving en financiering. Hier zullen we op een zo creatief mogelijke manier mee omgaan, maar het blijft zaak realistisch te blijven. Sommige dingen zullen uitstel of, op onderdelen, zelfs afstel vragen. De komende vier jaar volgen we de lokale ontwikkelingen nauwgezet en zoeken daar zo goed mogelijk aansluiting op. De in dit beleidsplan genoemde plannen vormen dan ook geen statisch geheel, maar maken een integraal onderdeel uit van een samenleving die voortdurend in beweging is. Anticiperen, bijstellen, uitstellen, annuleren, versterken zijn dan ook afwegingen die we voortdurend zullen maken.

3.3. Wmo-beleidsplan geeft richting

De Wmo is een wet die een groot aantal beleidsgebieden omvat, weergegeven in 9 prestatievelden. Van leefbaarheid tot verslavingszorg en vrouwenopvang. Van ondersteuning van jeugdigen tot vrijwilligersbeleid. Van voorzieningen voor mensen met een beperking tot versterking van de positie van mantelzorgers. Dit beleidsplan beoogt, samen met de regionale kadernota Wmo 2011-2014 “Meer samenleven”, het beleid op al die verschillende terreinen richting te geven.¹ De verschillende lokale beleidsinspanningen moeten elkaar gaan versterken. Hiervoor geeft dit beleidsplan de hoofdlijn aan. Dit roept de vraag op wat de gemeente dan concreet gaat doen. Het antwoord op deze vraag is: heel veel. We brengen partijen bij elkaar, we luisteren, we verbinden, we maken samen plannen, voeren die samen uit en kijken naar het resultaat.

¹ Wij hanteren daarbij in dit beleidsplan niet de wettelijke indeling in 9 prestatievelden, maar kiezen voor een indeling in 6 domeinen. Deze domeinindeling wordt eveneens gehanteerd in de regionale kadernota Wmo 2011-2014 “Meer samenleven”.

3.4. Terugblik en vooruitblik

Dit Wmo-beleidsplan is een vervolg op het eerdere Wmo-beleidsplan “Rijssen-Holten aan het roer”. Het vorige Wmo-beleidsplan is nog volop in uitvoering. In dit nieuwe beleidsplan borduren we op onderdelen voort op het vorige beleidsplan, maar voor een groot aantal onderdelen gaan we een andere weg in (de Kanteling). In de afgelopen vier jaar is hard gewerkt om de Wmo op een goede manier vorm te geven, waarbij veel aandacht is uitgegaan naar het product hulp bij het huishouden. Er zijn grote en kleine successen behaald. Uit de evaluatie van het vorige beleidsplan komt naar voren dat de afgelopen vier jaar in Rijssen-Holten veel zaken zijn opgepakt en dat er ten opzichte van de geformuleerde doelstellingen behoorlijk veel gerealiseerd is (ombuigingen binnen de individuele voorzieningen, doorontwikkeling zorgloket, opzetten Wmo-adviesraad en Kultushus Holten). De doelstellingen die (nog) niet gehaald zijn, blijven we de komende vier jaar monitoren c.q. bijstellen. Enkele voorbeelden hiervan zijn ombuigingen van individueel naar collectieve voorzieningen, een goed uitvoeringsprogramma voor het masterplan Wonen, Welzijn en Zorg.

Uiteraard beseffen we dat we het doel aan de horizon (een goed functionerende participatiesamenleving) nog niet hebben gehaald. Daarvoor is meer tijd en inspanning nodig. Het nieuwe beleidsplan Wmo moet hieraan een wezenlijke bijdrage leveren. De nieuwe regionale kadernota Wmo en het bijbehorende lokale beleidsplan Wmo voor 2011-2014 gaan in op accenten die de komende jaren worden gelegd. De nieuwe voorstellen in het beleidsplan Wmo 2011-2014 staan in het teken van meedoen (participatie). De volgende (algemene) speerpunten kunnen worden benoemd:

- actieve en integrale benadering van kwetsbare groepen via bestaande netwerken
- meer dan tot nu toe uitgaan van wat mensen (en hun omgeving) zelf kunnen
- meer participatie en integratie van kwetsbare groepen/mensen met beperkingen
- ruimte geven voor diverse vormen van meedoen
- het leggen van verbindingen tussen wonen, welzijn, zorg, cultuur, sport en armoedebeleid
- de verschillende regierollen van de gemeente (als opdrachtgever, coproductent en facilitator) op beleidsniveau, op wijkniveau en individueel burgersniveau (bewuster) vormgeven en verbeteren

3.5. Proces totstandkoming beleidsplan Wmo 2011-2014 “Meedoen en verbinden”

Aan dit beleidsplan Wmo 2011-2014 is veldraadpleging door middel van een aantal goed bezochte themabijeenkomsten voorafgegaan. De uitkomsten van deze bijeenkomsten hebben voeding gegeven aan dit plan:

- een tweetal bijeenkomsten over de gevolgen van de AWBZ-pakketmaatregel (op 25 maart en 30 maart 2010)
- een bijeenkomst over de nieuwe strategische visie van de gemeente Rijssen-Holten (op 22 juni 2010)
- een tweetal interactieve bijeenkomsten over de gewenste richting van het nieuwe lokale beleidsplan Wmo (op 22 juni en 28 juni 2010)

Daarnaast is in 2010 een belevingsonderzoek Wmo onder inwoners uitgevoerd. Voor dit onderzoek zijn vier wijken geselecteerd (centrum Holten, centrum Rijssen, wijk Stad West en de wijk Veeneslagen). Er is (naar rato van het aantal wijkinwoners) in totaal een steekproef van 1.500 (meerderjarige) inwoners getrokken. Deze zijn schriftelijk ondergevraagd over Wmo-thema's (o.a. leefbaarheid, informatie en advies, vrijwilligerswerk, mantelzorgondersteuning et cetera). De uitkomsten van dit onderzoek zijn eveneens betrokken bij de vormgeving van dit beleidsplan.

Het conceptbeleidsplan heeft de gebruikelijke inspraakprocedure doorlopen. De Wmo adviesraad Rijssen-Holten en andere betrokkenen zijn in de gelegenheid gesteld hun zienswijze op het conceptbeleidsplan te geven.

3.6. Leeswijzer

Dit Wmo-beleidsplan omvat 12 hoofdstukken.

- Hoofdstuk 1 wordt gevormd door het voorwoord van de wethouder, Jan Ligtenberg.
- In hoofdstuk 2 is de inhoudsopgave weergegeven.
- In de inleiding en verantwoording (hoofdstuk 3) wordt vooruitgekeken, maar ook teruggeblikt naar de afgelopen vier jaar. Ook wordt ingegaan op hoe dit beleidsplan tot stand is gekomen.
- In hoofdstuk 4 is de visie van de gemeente Rijssen-Holten ten aanzien van de Wmo geformuleerd. Dit is een cruciaal hoofdstuk: alle andere volgende hoofdstukken borduren voort op de visie.
- Hoofdstuk 5 gaat in op de regievormen die we als gemeente op Wmo-terrein willen hanteren. Dit hoofdstuk beoogt duidelijkheid te geven over de verschillende rollen die we als gemeente hebben en/of kunnen aannemen.
- Het beleid op domein 1 (samen leven in buurt en dorp) wordt beschreven in hoofdstuk 6. Domein 1 omvat veel beleidsterreinen. In dit hoofdstuk komen dan ook nadrukkelijk de verbindingen tussen de verschillende beleidsterreinen aan bod.
- In hoofdstuk 7 wordt het beleid op het gebied van domein 2 (opgroeien en ontwikkelen) weergegeven.
- Hoofdstuk 8 gaat in op domein 3: vrijwilligerswerk en mantelzorg.
- Het beleid op het gebied van domein 4 (meedoen makkelijker maken) is beschreven in hoofdstuk 9. De komende jaren zal domein 4 veel aandacht vragen, omdat we als gemeente vorm willen geven aan de Kanteling.
- In hoofdstuk 9 kunt u lezen op welke wijze we dat gaan doen.
- Hoofdstuk 10 gaat in op domein 5: preventie, zorg en opvang. Veel beleid op dit domein wordt uitgevoerd door de centrumgemeenten Almelo en Enschede, maar de komende vier jaar gaan we lokaal ook bepaalde thema's oppakken en/of verder uitwerken.
- Domein 6 (anders te werk) is beschreven in hoofdstuk 11. Dit hoofdstuk gaat met name in op de randvoorwaarden voor een succesvolle uitvoering van de Kanteling.
- In hoofdstuk 12 wordt het financiële kader voor de Wmo geschetst. De Wmo beslaat circa 20% van onze gemeentebegroting en drukt daarmee een duidelijke stempel op de structuur en het voorzieningenaanbod in onze gemeente.
- Tot slot volgen er een drietal bijlagen.

Iedereen binnenboord: Wmo als vangnet

4. Visie “Meedoen en verbinden”

4.1. Inleiding

We staan als gemeente voor de uitdaging om meer mensen te laten meedoen in de samenleving. Op de lange termijn hebben we te maken met maatschappelijke ontwikkelingen, zoals vergrijzing en de ontgroening (daling van het aantal jongeren in een maatschappij). En op korte termijn kampen we met een economische recessie. Er is bovendien sprake van toenemende druk op gemeenten om de ondersteuning bij participatie vorm te geven. De verwachtingen zijn hooggespannen nu regels gemeenten steeds meer ruimte laten, maar zorgen tegelijkertijd ook voor meer risico's en sociale en financiële verantwoordelijkheid. Kijkend naar het tijdsbeeld, dan is duidelijk dat we ons bevinden in een beweging van verzorgingsstaat naar participatiemaatschappij. Uitgangspunten als 'iedereen doet mee' en 'iedereen is nodig' zijn doorgesijpeld in alle overheidslagen en verdringen de traditionele principes van de verzorgingsstaat, gericht op verzorging en bescherming van de burger. Nederland is hierin niet uniek. Ook in de meeste andere westerse democratieën is deze beweging zichtbaar.

4.2. De verbindingsopgave van de Wmo

Met maatschappelijke ondersteuning wordt niet alleen het leggen en versterken van verbindingen, maar ook het tegengaan van verbindingstekorten bedoeld. Verbindingstekorten kunnen omschreven worden als ongewenste tegenstellingen of spanningen tussen groepen burgers, die hen belemmeren in hun persoonlijke ontwikkeling en hun kansen op sociale stijging verkleinen. Het overbruggen van verbindingstekorten is wellicht de lastigste opgave waar we als samenleving voor staan. Sociale cohesie kan immers niet aan inwoners opgelegd worden. Je kunt mensen niet verplichten contact met elkaar te hebben. Als gemeente kunnen we wel voorwaarden scheppen, waardoor zij met elkaar in contact komen. Verbinden is nadrukkelijk een werkwoord. Het veronderstelt een actieve rol van degenen die zich met elkaar verbinden (burgers) en van degene die hun daartoe in staat stelt (de gemeente, publieke instanties en andere maatschappelijke organisaties). Om verbindingen tussen burgers tot stand te kunnen brengen, is vertrouwen nodig. Dit geldt niet alleen voor burgers onderling, maar ook voor vertrouwen in de overheid. In de Wmo ligt de nadruk daarbij in eerste instantie sterk op het meedoen van kwetsbare burgers (bijvoorbeeld participatiebanen, vrijwilligerswerk en mantelzorg).

4.3. Visie: Rijssen-Holten in de toekomst

In de strategische visie gemeente Rijssen-Holten 2010-2030 geeft de gemeente aan hoe de gewenste ontwikkeling van Rijssen-Holten eruitziet. In die visie wordt als stip op de horizon gekeken naar het jaar 2030. Welke gemeente wil Rijssen-Holten dan zijn op dat moment. De visie kent 3 pijlers:

- Pijler 1 eigen identiteit
- Pijler 2 ondernemend Rijssen-Holten
- Pijler 3 modern noaberschap.

Modern noaberschap betekent zorgen voor elkaar en het behouden en versterken van de samenhang in de gemeente. Dit heeft voor zowel inwoners als bestuur gevolgen.

Rijssen-Holten staat een solidaire samenleving voor ogen, waarin mensen elkaar steunen en voor elkaar opkomen. De gemeente Rijssen-Holten bevordert het in goede harmonie samenleven van jong en oud, van allochtoon en autochtoon. Inwoners van Rijssen-Holten voeren in hoge mate eigen regie op hun leven. Gemeente en maatschappelijke partners stellen hen daartoe in staat door het bieden van voldoende keuzemogelijkheden en keuzevrijheid. Indien nodig realiseert de gemeente Rijssen-Holten voorzieningen voor specifieke groepen, maar dat moet niet leiden tot een gefragmenteerde samenleving. Specifiek beleid, gericht op één bepaalde doelgroep, dient dan ook tijdelijk van aard te zijn en gericht op integratie in en deelname aan de maatschappij. Rijssen-Holten hecht veel waarde aan het zelforganiserend vermogen en het eigen initiatief van burgers, evenals de

kansen en mogelijkheden om elkaar te ontmoeten. Wij realiseren ons daarbij dat actief burgerschap om actief professionalisme vraagt.

Bij de hiervoor beschreven visie is een aantal uitgangspunten van belang. Deze worden hierna kort toegelicht.

Uitgangspunt 1: Iedereen telt mee (modern noaberschap)

De overtuiging is dat iedereen mogelijkheden en talenten heeft. Door die in te zetten kunnen mensen meedoen en bouwen we met elkaar een gezonde en betrokken samenleving. Iedere burger van Rijssen-Holten speelt een rol in de lokale samenleving. Iedereen doet daarbij op zijn eigen manier mee, met zijn eigen mogelijkheden, gezondheid, opleidingsniveau en leeftijd. Naarmate mensen beter weten wat hun talenten zijn en beter in staat zijn hun kwaliteiten te benutten, neemt de kwaliteit van leven toe. Mensen zijn dan meer zelfredzaam en kunnen een grotere bijdrage leveren aan de samenleving. De bestaande samenhang moet worden behouden en waar mogelijk worden versterkt.

Uitgangspunt 2: Wmo-beleid richt zich op kwetsbare en niet-kwetsbare groepen

De gemeente Rijssen-Holten beperkt zich in het kader van de Wmo niet uitsluitend tot de kwetsbare groepen, maar richt zich ook op niet-kwetsbare groepen. Het gaat daarbij om groepen die op eigen benen kunnen staan, maar die hun talenten nog beperkt ontwikkelen en aanwenden ten behoeve van de samenleving. Het zijn immers juist de niet-kwetsbaren van wie actief burgerschap mag worden verwacht en wiens talenten een bijdrage kunnen leveren aan sociale samenhang. Zonder dat potentieel aan te spreken, zal het vooral de gemeente zijn die zich moet inzetten voor de kwetsbaren in de samenleving.

De gemeente Rijssen-Holten kiest daarmee voor een rolopvatting als kritische poortwachter die nauwkeurig kijkt naar wat in specifieke situaties nodig is, waarbij het oplossend vermogen van burgers en de samenleving wordt aangesproken.

In combinatie met de rol van kritische poortwachter vervult de gemeente Rijssen-Holten een rol als stimulator en ondersteuner van niet-kwetsbaren die hun talenten willen ontwikkelen en inzetten voor anderen in de samenleving, waaronder vooral de kwetsbare doelgroepen. Op deze wijze ontstaat een beweging waarbij niet de gemeente veel doet, maar burgers en maatschappelijk middenveld worden geactiveerd.

Uitgangspunt 3: Belangrijkste taak gemeente is scheppen van randvoorwaarden

Het streven is om de zelfstandigheid en deelname van iedereen, jong en oud, met of zonder beperking en/of ondersteuningsvraag, zoveel mogelijk te bevorderen zónder mensen afhankelijk te laten zijn van individuele verstrekkingen, voorzieningen en/of een uitkering. Dit vraagt om het waarborgen van structuren die het voor alle inwoners mogelijk maken om hun steentje bij te dragen aan de samenleving in de buurt of wijk. Het beleid van de gemeente Rijssen-Holten is erop gericht de kracht van mensen te versterken met het oog op zelfredzaamheid en participatie. De belangrijkste taak van de gemeente daarbij is het scheppen van de randvoorwaarden waardoor dit mogelijk wordt. Daarnaast vervult de gemeente een vangnetfunctie voor die burgers die anders tussen wal en schip vallen.

Uitgangspunt 4: Aanwezigheid voldoende voorzieningen cruciaal

De Wmo-uitdaging waar Rijssen-Holten de komende jaren voor staat is het voorkomen dat (zwaardere) zorg nodig is door tijdige signalering en toeleiding en het vergroten van de beschikbaarheid van voldoende ondersteuning en voorzieningen. Rijssen-Holten wil een leefbare en levendige samenleving zijn met goede voorzieningen. Goede voorzieningen dienen om de inwoners van Rijssen-Holten zelfredzaam te houden, maar ook aantrekkelijk te zijn als vestigingsplaats voor bedrijven en nieuwe inwoners. Inwoners van Rijssen-Holten kunnen over een flink aantal basisvoorzieningen beschikken, vaak in de directe omgeving. Hierbij kan gedacht worden aan het Medisch Centrum Rijssen, de sportvoorzieningen, het

Centrum voor Jeugd en Gezin, muziekonderwijs, mantelzorgondersteuning, het Servicepunt Vrijwilligerswerk et cetera.

Uitgangspunt 5: Gezamenlijke inspanning van actoren

De gemeente Rijssen-Holtten wil de voorkomende problematiek, meer nog dan voorheen, samen met andere actoren aanpakken, zoals woningcorporaties, zorg- en welzijnsinstellingen. Door samen te werken kan worden voorkomen dat actoren zich op dezelfde groepen burgers richten, met als gevolg dat burgers niet meer weten waar zij aan toe zijn. De verschillende lokale organisaties zullen zich moeten realiseren dat zij allemaal dezelfde burger tot dienst zijn en dat concessies soms een voorwaarde zijn wanneer een gezamenlijke aanpak vereist is. Ook moet voorkomen worden dat samenwerking ertoe leidt dat partijen te veel naar elkaar gaan kijken en vervolgens niemand actie onderneemt.

De hiervoor genoemde visie en uitgangspunten worden in de verschillende beleidsvelden, die de Wmo omvat, vertaald in (deel)ambities met bijbehorende beleidsinterventies.

5. Regievormen binnen de Wmo

Voordat wordt ingegaan op de inhoudelijke beleidsvelden van de Wmo, kijken we eerst naar de verschillende regievormen binnen de Wmo. Het is van groot belang om als gemeentelijke overheid duidelijk te zijn in de regierollen die je wilt vervullen.

5.1. Inleiding

Zoals de commissie Van Aartsen aangeeft in haar rapport 'De eerste overheid' van juni 2007, leven wij in een netwerksamenleving. Daarin moet elke gemeente '... rekening (...) houden met het feit dat ze bij uitvoering van beleid afhankelijker is geworden van partijen die niet in een ondergeschikte relatie tot gemeenten staan'. Deze tendens tot horizontalisering van de samenleving maakt dat gemeenten niet bóven maar tússen partijen staan. Dat vraagt van gemeenten steeds meer stuurmanskunst op het gebied van regievoering.

De Wmo bevindt zich in een complexe en dynamische omgeving. Partijen zijn continu in beweging. Er verschijnen nieuwe aanbieders op het toneel en grenzen tussen wonen, welzijn en zorg vervagen. Ook zijn er veel relevante (AWBZ)partijen waarvoor we als gemeente geen directe sturingsinstrumenten hebben. Wij geven daar, waar wij opdrachtgever zijn, de kaders aan (doelstellingen, prioriteitstelling) waarbinnen organisaties en partners de ruimte krijgen voor creativiteit en professionaliteit en kunnen aangeven hoe zij de gewenste resultaten gaan behalen. Binnen het kader van de Wmo hebben we als gemeente de bewegingsvrijheid en de verantwoordelijkheid om samen met inwoners en maatschappelijke instanties passende oplossingen te zoeken voor lokale vraagstukken. Afstemming en coördinatie zijn onlosmakelijk verbonden met een integrale aanpak, zoals die in dit beleidsplan centraal staat. Daaruit vloeit voort dat we als gemeente vaak de rol van regievoerder op ons nemen. Regie is echter geen eenduidig begrip. Dit hoofdstuk beoogt helder aan te geven wat wij als gemeente in het kader van de Wmo onder regie verstaan en welke regievormen wij onderscheiden.

5.2. Wat is regie?

De praktijk wijst uit dat er vele soorten en maten van regievoering zijn. Daarom gaan wij uit van een brede definitie. Van Dale verstaat onder regie 'spelleiding'. Dit impliceert meerdere spelers met diverse al dan niet gezamenlijke belangen. Belangen die gediend zijn bij enige vorm van samenwerking. Daarbij moet één van de partijen regie voeren, dus het overzicht hebben en het proces bewaken. Welke partij dat is, in welke fase dat gebeurt en voor hoelang, kan steeds wisselen. De overheid heeft, als hoeder van het algemeen belang, vaak een natuurlijke rol. Op lokaal niveau is regievoering voor ons als gemeente een manier om met relevante maatschappelijke partijen samenhangend beleid tot stand te brengen. Als gemeente kunnen we niet zonder de betrokkenheid van scholen, woningcorporaties, zorginstellingen, maatschappelijke instellingen en andere partijen. Dit zijn allemaal partijen met eigen belangen en ambities. De uitdaging is om door goed samen te werken ook de eigen beleidsdoelstellingen te bereiken. Regisseren in plaats van delegeren, samenwerken in plaats van voorschrijven. Regie betekent in onze beleving dus niet 'de baas spelen'. De gemeentelijke regierol komt veelal tot uiting in een coördinerende en verbindende rol. Zoals partijen samenbrengen die elkaar anders niet zouden vinden en budgetten aan elkaar verbinden. Maar soms ook knopen doorhakken waar impasses dreigen. Voor alle soorten en maten van gemeentelijke regie geldt dat we als gemeente samen met anderen lokale maatschappelijke opgaven aanpakken of kansen grijpen.

Definitie regie

"Een gemeente regisseert wanneer zij stuurt op afstemming tussen meerdere actoren om een doel vanuit een visie te bereiken. Hierbij hebben de gemeente en de andere actoren diverse afhankelijkheidsrelaties en verantwoordelijkheden, die ontstaan uit de randvoorwaarden gesteld aan de verschillende actoren." (Kees Span e.a.)

Bij regievoering gaat het om samenwerking en afstemming en om motivering van betrokken organisaties. Partijen moeten zelf inzien wat voor hen de voordelen zijn van de oplossing van een lokaal probleem. In sommige gevallen hebben we als gemeente daarbij een bepaalde mate van doorzettingsmacht, maar meestal komt het aan op verleiding. Als gemeente moeten we voortdurend schakelen tussen de verschillende posities die wij innemen tegenover relevante partners en onze tactiek voor de wijze waarop wij de regierol oppakken voor iedere partij afzonderlijk bepalen. Hoe we als gemeente de regisseursrol op ons nemen is dus afhankelijk van de specifieke lokale situatie, het vraagstuk waar het om gaat en de relatie naar de andere betrokken actoren.

5.3. Vormen van gemeentelijke regie in de Wmo

In dit lokale beleidsplan verwoorden we als gemeente Rijssen-Holten onze visie op de maatschappelijke opgave in het kader van de Wmo en de gewenste oplossingsrichting daarvan. De komende jaren gaan wij in het kader van de Wmo actief aan de slag met volgende drie regievormen:

1. Opdrachtgeverschap
2. Coproductie
3. Facilitering

Ad 1: Opdrachtgeverschap

Opdrachtgeverschap is een sturingsvorm die zich bevindt aan de 'strak sturende' zijde van het regiemodel. Als gemeente formuleren we een opdracht vanuit een bepaalde gemeentelijke visie. In deze opdracht wordt het doel geoperationaliseerd. Ook de planning en de in te zetten middelen worden gespecificeerd. Vervolgens wordt op ons initiatief afgestemd welke uitvoerende partijen er zijn die kunnen voldoen aan de opdracht. Als gemeente blijven we eindverantwoordelijk voor het resultaat. Met het programma van eisen kunnen we de uitvoerders van de opdracht sturen. Het is voor ons van belang om uitvoering van de opdracht op regelmatige basis te controleren. Opdrachtgeverschap is binnen de Wmo te herkennen in bijvoorbeeld de aanbesteding van huishoudelijke hulp en hulpmiddelen.

Ad 2: Coproductie

Coproductie bevindt zich in het midden van het regiemodel. De verschillende partijen binnen het regieproces worden beschouwd als partners. Als medespeler werken we als gemeente mét en tussen andere partijen actief aan maatschappelijke opgaven. Dit is de aangewezen rol als we als (gemeentelijke) overheid het vraagstuk actief aanpakken en de betrokkenheid van andere lokale spelers onontbeerlijk, maar niet automatisch is. Hier volstaat een duwtje niet en blijven we vaak een actieve rol houden. Niet op afstand, maar als partij. Alle partijen benutten daarbij informele sturingsmechanismen als onderhandeling, overtuiging en andere vormen van communicatie om een bepaalde uitkomst te realiseren. Belangrijk in het proces van coproductie is dat doelen vanuit de verschillende partijen gedefinieerd worden. Er wordt gezamenlijk afgestemd welke middelen elke partij ter beschikking stelt. Doordat niet gehandeld wordt op basis van formele taken en bevoegdheden, voelen de verschillende partners zich verantwoordelijk voor wat zij bijdragen aan het geheel. Vanuit deze verantwoordelijkheid komt ook voort dat elke partner de activiteiten van zichzelf en van andere partijen monitort en evalueert, zodat duidelijk wordt waar doelen worden gehaald, waar extra inzet gepleegd moet worden of waar beleid aangescherpt of bijgesteld moet worden. Binnen de Wmo is coproductie lokaal bijvoorbeeld te herkennen in (de uitvoering van) het Masterplan Wonen, Welzijn en Zorg.

Ad 3: Facilitering

Faciliteren betekent 'van faciliteiten voorzien, ondersteuning bieden'. Als facilitator zorgen we als gemeente ervoor dat anderen in staat zijn problemen aan te pakken of kansen te benutten. Dit is een indirecte, meer passieve rol waarbij we zorgen voor randvoorwaarden door op te treden als stimulator of procesbegeleider. Bijvoorbeeld door een eenmalige

(financiële) investering of het bijeen brengen van partijen die elkaar anders niet zouden vinden. Als gemeente zorgen we voor een duw in de rug, zodat de betrokken partijen zelf verder kunnen. We blijven hier relatief op afstand. Zo leggen we partners bij deze vorm van regie geen dwingende doelen op. Beleid wordt veelal ontwikkeld op initiatief van de partners. Eerst worden er doelen door de partners geformuleerd en vervolgens wordt bekeken of er gezamenlijk geld, (ambtelijke) capaciteit en andere middelen beschikbaar worden gesteld. De partners dragen verantwoordelijkheid voor het beleid. Daarbij is de beschikbaarheid van overheidsmiddelen niet strikt noodzakelijk om initiatieven binnen een bepaald beleidsgebied doorgang te laten vinden. Facilitering treedt bijvoorbeeld op wanneer op initiatief van een woningcorporatie en een zorginstelling een speciale woonvorm gerealiseerd wordt. Als gemeente dragen we vanuit de wettelijke procedurele verplichtingen zo goed mogelijk bij, maar dragen we geen verantwoordelijkheid voor wat de maatschappelijke partners willen bereiken.

5.4. Algemeen kader voor regie vanuit de strategische visie

Het mag duidelijk zijn dat de genoemde manieren van regisseren geen statisch geheel vormen. Het is van belang om goed in te springen op de specifieke situatie die voorligt. De gemeentelijke regierol heeft daarmee vaak elementen van de drie genoemde regievormen in zich. In de plannen voor de verschillende Wmo-domeinen, zoals in dit beleidsplan beschreven, komt dat duidelijk terug. Daarnaast ligt er een duidelijke relatie met de strategische visie voor onze gemeente. In de strategische visie beschrijven wij wat onze doelen voor 2030 zijn en hoe we daar naar toe willen werken. De strategische visie geeft een duidelijk algemeen kader voor de wijze van regievoeren door de gemeente:

“Zij zorgt ervoor dat ontwikkelingen doorgang vinden, partners betrokken worden en zich aan afspraken houden. De regierol betekent ook dat nieuwe ontwikkelingen op de rails gezet worden. De uitvoering ligt bij de partners. Van de gemeente kan niet meer alles in uitvoerende zin verwacht worden, zoals dat in de verzorgingsstaat het geval was. Van de gemeente mag verwacht worden dat alle inspanningen erop gericht zijn om alle inwoners op een of andere wijze in staat te stellen te participeren in de samenleving. Een samenleving waarin mensen naar elkaar om zien. Een samenleving die niet meer ophoudt bij de gemeentegrenzen, maar steeds meer de blik naar de omgeving richt.”

Samenspel tussen jong en oud

6. Domein 1: Samen leven in buurt en dorp

6.1. Inleiding

Met de komst van de Wmo is onze gemeente de uitdaging aangegaan om in de Wmo de omslag van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving te maken en te verankeren. Deze omslag draagt bij aan de leefbaarheid in wijken en buurten. Om onze focus meer vorm en inhoud te geven investeren we de komende vier jaar in (activiteiten in) wijken. Wijkgericht werken omvat veel aspecten, variërend van sociale samenhang en leefbaarheid in wijken tot integratie van nieuwkomers en van opvoeden van kinderen tot zingeving bij ouderen. Met wijkgericht werken probeert de gemeente, met ketenpartners en niet in de laatste plaats de inwoners zelf, het welzijn van mensen in verschillende levensfasen en met diverse leefstijlen te versterken. Iedere fase en stijl kent daarbij zijn eigen vraagstukken. Het brede beleid op het gebied van domein² beoogt de betrokkenheid in wijken en buurten te vergroten. Een belangrijke voorwaarde voor deze betrokkenheid is dat mensen elkaar kennen. Mensen die elkaar kennen, helpen elkaar eerder. Dreigende vereenzaming valt eerder op. Verder verwachten we dat mensen die elkaar kennen elkaar eerder aanspreken op het leefbaar houden van de wijk of buurt. Uiteraard dragen aanwezige voorzieningen ook bij aan de leefbaarheid van de wijk.

6.2. Visie op actief burgerschap

Mensen maken Rijssen-Holten tot de gemeente die ze is. Iedere burger levert daarin afzonderlijk een bijdrage, maar vooral ook gezamenlijk. We beschouwen burgers, organisaties, bedrijven en professionals als partners, als sociaal kapitaal en stimuleren initiatieven die de kwaliteit en leefbaarheid in de eigen woonomgeving verbeteren, waarbij mensen zelf de zeggenschap hebben en verantwoordelijkheid dragen. Rijssen-Holten wil inwoners in staat stellen om die actieve burger te zijn die een belangrijke bijdrage levert aan de lokale samenleving. Daarom zetten we juist ook in op het mobiliseren van de kracht die mensen hebben en het mobiliseren van andere krachtbronnen in de gemeente. Er zijn burgers die de handen uit de mouwen steken in hun eigen straat of buurt. Er zijn burgers die actief zijn voor een bepaalde groep of activiteit en er zijn ondernemende burgers die hun initiatieven verbinden met de politiek. De rol van de gemeente kan zijn dat we deze mensen en ideeën actief opzoeken, samenbrengen en zo nodig ondersteunen. Op wijkniveau³ wil Rijssen-Holten samen met burgers en maatschappelijke organisaties de voorwaarden en het klimaat scheppen waarin deze actieve burgers hun gang kunnen gaan. We zoeken mensen met goede ideeën, mensen met een groot netwerk, mensen die zich willen inzetten voor een project in hun buurt. We zoeken ook bedrijven met hart voor de Rijssen-Holtense gemeenschap. Bedrijven die stageplaatsen kunnen bieden, die faciliteiten ter beschikking willen stellen, die een bijdrage willen leveren aan de omgeving waarin hun bedrijf gevestigd is (ook wel maatschappelijk verantwoord ondernemen genoemd).

6.3. Verbinden individu en omgeving

Rijssen-Holten staat voor de uitdaging om de sociale binding in buurten en wijken te stimuleren en de zelfredzaamheid van inwoners met een ondersteuningsbehoefte te vergroten. Inwoners worden gestimuleerd en gefaciliteerd om met elkaar in contact te komen en zich betrokken te voelen bij hun buurt en hun buren. In wijken en buurten wordt een klimaat gecreëerd waar iedereen zich kan aansluiten en gebruik kan maken van sociale structuren. Dit betekent dat er aandacht moet zijn voor de verbinding individu – omgeving. Als gemeente zetten wij, samen met ketenpartners, in op een goede kennis van lokale

² Domein 1 omvat alle 9 prestatievelden van de Wmo.

³ We sluiten hierbij aan bij de meest gehanteerde wijkindeling voor onze gemeente: Rijssen Centrum, Rijssen Noord, Rijssen Zuidoost, Rijssen Zuidwest en Holten. De genoemde wijkindeling geldt niet als een strikte geografische zone-indeling, maar is veel meer richtinggevend van aard. Wanneer het bij een onderwerp logisch is om de wijkindeling te vergroten of te verkleinen, is hiervoor alle ruimte. Het gaat vooral om het benutten van het groepsgevoel.

infrastructuren. Op het niveau van beleidsontwikkeling gaan we wijkgericht te werk: vanuit de wijken en buurten aansluiten bij lokale krachten en/of noden.

6.4. Multifunctionaliteit en voorzieningenniveau

Als ontmoetingsplek, als inhoudelijk bruggenbouwer tussen instellingen en om efficiënt met middelen om te gaan zijn multifunctionele accommodaties niet meer weg te denken uit onze gemeente. Met het Kulturhus in Holten, De Paraplu (Veeneslagen) in Rijssen, het Parkgebouw in Rijssen, gebouw Bethanië in Dijkerhoek en andere activiteitencentra als voorbeelden willen wij deze lijn doortrekken naar de toekomst. Voorzieningen als welzijnswerk, jeugdwerk, peuterspeelzalen, sport, ouderenwerk, minderhedenorganisaties, kerken, speeltuingebouwen en buurtverenigingen blijven de basis voor een leefbare gemeente waar het prettig toeven is. De gemeente Rijssen-Holten werkt aan het onderhouden van dit basisvoorzieningenniveau. Dit wordt in separate beleidsnota's nader uitgewerkt. Het productenaanbod moet zich mee te ontwikkelen met de samenleving, zodat burgers zolang mogelijk de regie op hun eigen bestaan houden en zelfstandig kunnen blijven wonen. In de (budget)afspraken met instellingen zal dit worden vormgegeven. Door de financieel zware tijden zullen er duidelijke keuzes gemaakt moeten worden over welke taken wel en welke niet meer worden opgepakt. Dit leidt tot versoeringen. Dit brengt een focus op kernactiviteiten met zich mee, evenals het benutten van samenwerkingsmogelijkheden.

6.5. Interactieve beleidsvorming zorgt voor effectief beleid

Als de gemeente Rijssen-Holten beleid maakt, doet ze dat zo veel mogelijk vanuit het perspectief van de burger, rekening houdend met de genoemde pijlers van de strategische visie. Inwoners hebben geen boodschap aan beleidsterreinen, zorgprogramma's of organisaties. Het belangrijkste voor onze inwoners is de kwaliteit van leven voor zichzelf en voor de mensen om hen heen. De vormgeving van het beleid en de bijbehorende uitvoering pakken we als gemeente samen op met burgers, adviesraden en (maatschappelijke) organisaties. Deze inbreng is van wezenlijk belang voor een kwalitatief goed en effectief beleid.

6.6. Integraal werken als verbindingselement

Binnen veel beleidsterreinen speelt participatie (= meedoen) een rol. Concreet voorbeeld is het nieuwe Participatiebudget, dat de middelen op het gebied van inburgering, (volwassenen)educatie en reïntegratie bundelt. De samenwerking op dit gebied heeft als doel om meer mogelijkheden te genereren om mensen sterker te maken en vaardigheden te leren, zodat zij een actieve rol in de lokale samenleving kunnen spelen. Ook op het terrein van wonen, zorg en welzijn is intensieve samenwerking binnen de gemeente essentieel. Door middel van de uitvoering van het Masterplan Wonen, Welzijn en Zorg werken wij de komende jaren aan integraler beleid op dit terrein. Ook op het gebied van sport, cultuur, werk en inkomen en het minimabeleid, dat ook alles te maken heeft met het meedoen van mensen, trekken we samen op. We gaan de komende jaren nog meer de krachten bundelen, met als doel integraal beleid te ontwikkelen (niet meer in doelgroepen en kokers denken, maar een hulpvraag van een inwoner breed benaderen).

6.7. Randvoorwaarden

Gezien de financiële situatie zien we ons als gemeente genoodzaakt ons af te vragen wat tot de verantwoordelijkheid van de lokale overheid behoort en wat overgelaten kan worden aan het private domein, zonder dat dit (direct) ten koste gaat van het voorzieningenniveau in onze gemeente. Daar waar zich mogelijkheden voordoen gaan we zoveel mogelijk voorzieningen (bijvoorbeeld op het terrein van sport) verzelfstandigen en op afstand plaatsen. Het ligt verder in de lijn der verwachting dat welzijnsorganisaties en andere betrokken ketenpartners de komende jaren actiever worden op het domein van de zelfredzaamheid van inwoners met een ondersteuningsbehoefte. De gemeente richt zich vanuit de Wmo immers meer op het creëren van voorliggende voorzieningen zodat burgers langer zelfredzaam blijven.

In het vervolg van dit hoofdstuk wordt ingezoomd op de (genoemde) specifieke beleidsvelden die een bijdrage leveren aan sociale samenhang en leefbaarheid in wijken en buurten.

6.8. Masterplan Wonen, Welzijn en Zorg

Met de vaststelling van het Masterplan Wonen, Welzijn en Zorg in 2007 is vastgelegd dat mensen zolang mogelijk zelfstandig kunnen blijven of gaan wonen met daarbij de nodige ondersteuning in de vorm van welzijnsvoorzieningen en zorgaanbod. Als uitgangspunt is genomen dat in ieder woongebied een ontmoetingspunt wordt ingericht waar de volgende functies zijn ondergebracht: informatie, voorlichting, advies, bemiddeling, sociaal recreatieve activiteiten, vorming en educatie en eventueel commerciële diensten. Geconstateerd moet worden dat, ondanks de pogingen die zijn gedaan om hieraan invulling te geven, er geen resultaat is geboekt. Eén van de oorzaken is het ontbreken van een uitvoeringsbudget. Inmiddels heeft de provincie Overijssel voor de realisatie van woonservicegebieden een uitvoeringsbudget van € 500.000,- voor de komende 5 jaar beschikbaar gesteld. Echter dit impliceert dat het aan het Masterplan gekoppelde uitvoeringsprogramma aangepast dan wel aangescherpt moet worden om aan de aanvullende voorwaarden van de provincie te kunnen voldoen. Daarnaast dateert het Masterplan van voor de komst van de Wmo. Een herziening van het Masterplan met het bijbehorende uitvoeringsprogramma was dan ook wenselijk. Door middel van een spoedprocedure is een herziening van het masterplan voorbereid. Op 28 maart 2011 is de herziening van het masterplan vastgesteld. De doelgroep voor de visie wonen-welzijn-zorg is ten opzichte van het vorige Masterplan verbreed naar alle burgers in de gemeente Rijssen-Holten en beperkt zich dus niet alleen tot ouderen en mensen met een beperking. Het nieuwe plan heeft als visie: Burgers in Rijssen-Holten wonen op een plezierige wijze in hun eigen woning en omgeving zo lang mogelijk zelfstandig en nemen deel aan de samenleving. Deze visie brengt een driedelige opgave voor de gemeente, verenigingen en organisaties met zich mee:

- Wonen in brede zin
- Inzichtelijk en samenhangend aanbod van voorzieningen en diensten
- Eigen kracht van de samenleving versterken

Deze opgave is in het masterplan inzichtelijk gemaakt; vraag, aanbod en opgave zijn in beeld gebracht. De komende jaren geven we door middel van concrete maatregelen/projecten de visie vorm (uitvoeringsplan). Dit uitvoeringsplan wordt, samen met de betrokken ketenpartners en de Provincie Overijssel, opgesteld en uitgevoerd.

6.9. Speeltuinwerk

In 2000 zijn de speeltuinen (6) in de kern Rijssen grondig gerenoveerd. Dit betreft het aanpassen c.q. vervangen van de speeltoestellen. Inmiddels zijn we 10 jaar verder en moet op grond van inspecties opnieuw een renovatie van de speeltoestellen plaatsvinden. Voor de periode van 2010 tot en met 2013 is hiervoor een totaalbudget van € 280.000,- beschikbaar. Wij zetten dit budget echter niet sec in voor de renovatie van de speeltoestellen, maar ook nadrukkelijk kijken naar de functie van het speeltuinwerk binnen de wijk. Hierbij wordt met name gekeken naar de rol van de speeltuinen (en de daarop aanwezige gebouwen) binnen de wijk. Wij gaan de mogelijkheid onderzoeken of een bredere doelgroep van deze voorziening gebruik kan maken zodat deze als een soort inlooppunten kunnen gaan fungeren. In de praktijk blijkt dat de speeltuinen zorgen voor een kind- en gezinsvriendelijke leefomgeving en zodoende de leefbaarheid in de wijk bevorderen. Daarnaast vervullen de speeltuinen een centrale rol in de wijk en zijn het niet alleen plekken waar kinderen spelen, maar zijn het ook plaatsen waar volwassenen elkaar treffen. Het zijn daarmee natuurlijke ontmoetingsplaatsen voor kinderen en volwassenen van verschillende leeftijden en achtergronden. Het speeltuinwerk kan daarmee een aanjaagrol in het kader van de Wmo vervullen. Reden om het speeltuinwerk eens kritisch onder de loep te nemen. Hierbij is ook aansluiting gezocht bij landelijke initiatieven als “Aan de slag in de speeltuin”, waarbij de samenwerking zich richt op mensen met een verstandelijke beperking

“Combineer en score met jeugd in de buitenruimte” waarbij een impuls wordt gegeven aan sportactiviteiten voor de jeugd in de speeltuinen. De NUSO is in 2010 gevraagd een onderzoeksrapport op te stellen over de toekomst van het speeltuinwerk in onze gemeente. De resultaten van dit onderzoek zijn begin 2011 bekendgemaakt. Naar aanleiding daarvan is een plan van aanpak opgesteld waarin een aantal oplossingsvarianten worden geschetst die uiteindelijk leiden tot een verbreding van het speeltuinwerk in de kern Rijssen.

6.10. Lokaal gezondheidsbeleid

Voor het lokale gezondheidsbeleid is in augustus 2005 voor het laatst een lokale notitie opgesteld. Gezondheidsbeleid is voor een belangrijk deel gestoeld op regionaal beleid dat door de GGD Regio Twente wordt ontwikkeld. Onder de titel “Twente kiest voor gezond leven en werkt aan gezondheid” hebben de 14 Twentse gemeenten in dialoog met betrokken ketenpartners inhoud gegeven aan het gezondheidsbeleid. In de eerste fase van dit traject zijn 4 inhoudelijke speerpunten gekozen: Depressie, Alcohol, Roken en Overgewicht. Deze thema’s zijn in fase 2 inhoudelijk uitgewerkt in de nota ‘Twente kiest voor gezond leven en werkt aan gezondheid, Fase 2: de thema’s uitgewerkt’. In fase 3 zijn de beleidsvoornemens uitgewerkt in een concreet uitvoeringsprogramma. Voor de nieuwe planperiode (2012-2016) is daaraan door het rijk een 5e thema toegevoegd: het bevorderen van seksuele gezondheid. Met de implementatie van een lokaal uitvoeringsprogramma gaan we de komende jaren actief aan de slag. Hetzelfde geldt voor de uitvoering van de ouderengezondheidszorg, zoals benoemd in artikel 5a van de Wet op de publieke gezondheid (WPG). (Voor meer informatie zie de regionale kadernota Wmo 2011-2014 “Meer samenleven”). Bepalend bij de uitwerking is de gezondheidsmonitor die voor elk plan door de GGD wordt opgesteld.

6.11. Sport

De gemeente Rijssen-Holten wil haar inwoners zoveel mogelijk lokaal laten participeren in de samenleving. Het is van belang dat aan inwoners kansen worden geboden om elkaar te ontmoeten, elkaar waar nodig bij te staan, zich te ontwikkelen en te ontplooiën, zich te ontspannen, te ervaren wat hen bindt en welke onderlinge verschillen kunnen worden overbrugd. Sport en bewegen is een essentieel onderdeel van deze participatie. Sport draagt bij aan een actieve levensstijl, vergroot de maatschappelijke betrokkenheid tussen mensen en heeft een preventieve werking.

De gemeente Rijssen-Holten kent veel sportverenigingen en commerciële sportinstellingen. Gemiddeld is per 5 leden van een sportvereniging 1 vrijwilliger actief. Het is van belang om de komende jaren het aantal vrijwilligers stabiel te houden en daar waar mogelijk te vergroten. Wij willen samen met de verenigingsondersteuner, de (tijdelijke) combinatiefunctaris en het Servicepunt Vrijwilligerswerk sportverenigingen stimuleren om vrijwilligersbeleid te ontwikkelen en dit actief uit te voeren. Daarnaast faciliteren wij sportverenigingen en sporters door middel van subsidiemogelijkheden voor het instandhouden van basisvoorzieningen.

6.12. Arbeidsdeelname en inkomen

Vanuit sociaal-economisch en welzijnsperspectief willen wij graag dat alle inwoners zoveel mogelijk deelnemen aan de samenleving, hetzij via regulier werk, hetzij via maatschappelijke zinvolle activiteiten als vrijwilligerswerk. De afgelopen jaren is er fors geïnvesteerd in de maatschappelijke participatie van huishoudens met een laag inkomen. Maatschappelijke participatie in de vorm van werk heeft daarbij centraal gestaan. Door dit beleid is het aantal uitkeringsgerechtigden fors afgenomen. Deze resultaten zijn door de economische crisis echter deels verdwenen. Het gevoerde beleid wordt de komende jaren gecontinueerd, waarbij er specifieke aandacht uitgaat naar het instrument “participatieladder”. Door toepassing van de participatieladder wordt er meer gekeken naar het realiseren van sociale redzaamheid en economische zelfstandigheid van niet-actieve inwoners als tussenstap naar betaalde arbeid. Als gemeente zijn wij verder verantwoordelijk voor het verstrekken van

uitkeringen aan rechthebbenden in het kader van de WWB/WIJ/IOAW/IOAZ/Bbz en bijzondere bijstand (WWB). Door deze regelingen heeft niemand een inkomen onder het bestaansminimum. In het kader van deze wetten zijn we als gemeente tevens verantwoordelijk voor de reïntegratie van deze doelgroepen.

In april 2010 vielen er circa 2100 inwoners onder de diverse sociale zekerheidsregelingen, inclusief arbeidsgehandicapten (Wia, Wao, Wajong, et cetera) en exclusief Sw-geïndiceerden. Er maken ongeveer 250 huishoudens gebruik van een gemeentelijke uitkering. Deze doelgroepen worden meer dan gemiddeld geconfronteerd met financiële problemen, maar ook andere problemen komen bij deze groepen vaker voor. Bijvoorbeeld de beperkte mate waarin zij, of hun kinderen, maatschappelijk participeren (sport, cultuur). Daarnaast treft de minimale verticale mobiliteit hen harder (kinderen van laagopgeleide ouders met een laag inkomen zijn beperkt in staat deze sociale status te ontgroeien). De komende jaren verdienen huishoudens die te maken hebben met werkloosheid en een laag inkomen dan ook de nodige aandacht, in samenhang met meedoen zoals de Wmo dat beoogt.

6.13. Wet sociale werkvoorziening (Wsw)

De Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) is er voor mensen met een arbeidshandicap, met als doel deelname aan de arbeidsmarkt mogelijk te maken, waarbij zoveel mogelijk wordt afgestemd op iemands mogelijkheden. De Wsw sluit daarmee goed aan op het centrale doel van de Wmo: meedoen. De uitvoering van de Wsw ligt voornamelijk bij SOWECO. Per 1 januari 2010 hadden 194 mensen uit onze gemeente een sw-dienstbetrekking. Daarnaast bestond er op 1 januari 2010 een wachtlijst van 36 Sw-geïndiceerden. Als gemeente ontvangen we jaarlijks een taakstellend bedrag van het Rijk voor de uitvoering van de Wsw. Het budget is de laatste jaren ontoereikend gebleken om alle geïndiceerde Wsw'ers binnen de beschikbare financiële middelen aan een (arbeids)plek te helpen. De gemeente Rijssen-Holten gaat zich samen met de aan Soweco deelnemende gemeenten beraden over de toekomst van SOWECO NV en SOWECO GR, ook in het licht van door 'Den Haag' aangekondigde wetwijzigingen en bezuinigingen.

6.14 nieuwe regeling Onderkant Arbeidsmarkt

Eén van de aangekondigde wetwijzigingen is de samenvoeging van de Wsw, samen met de Wet Werk en Bijstand (WWB) en de Wajong tot één regeling (Wet Werken naar Vermogen). Dit leidt er toe dat de onderkant van de arbeidsmarkt anders ingericht gaat worden. Althans qua regelingen. Binnen de functie begeleiding voor verstandelijk en zintuiglijk gehandicapten en psychiatrische patiënten van 18 tot 65 jaar bestaat een deel van de begeleiding uit *arbeidsmatige* begeleiding /dagbesteding. Het gaat daarbij om toeleiden naar werk, opdoen van werkervaring, begeleid werk, productiewerk, maatschappelijke (her)integratie. Samenhang met en eventueel aansluiting van dit arbeidsmatig deel van de functie van begeleiding met de herinrichting van de onderkant van de arbeidsmarkt vraagt om verkenning.

6.15 Schrappen AWBZ-functie begeleiding

In het bestuursakkoord is vastgelegd dat de AWBZ-functie begeleiding extramuraal wordt overgeheveld naar gemeenten.

Begeleiding is één van de 5 'functies' waarin de AWBZ-zorg wordt ingedeeld (verpleging, behandeling, verblijf, persoonlijke verzorging en begeleiding).

Onder de functie begeleiding wordt verstaan:

- hulp bij het aanbrengen van structuur,
- het voeren van regie,
- ondersteuning bij praktische vaardigheden en
- het bieden van toezicht.

De functie valt uiteen in individuele begeleiding en groepsgewijze begeleiding (waaronder dagbesteding).

Het voornemen is om de overheveling voor huidige cliënten per 2014 in te laten gaan, waarbij 2013 (voor nieuwe cliënten) geldt als overgangsjaar. Bij de overheveling naar de gemeenten wordt een landelijke efficiencykorting van €140 miljoen ingeboekt. Verder is het rijk voornemens om de toegang tot AWBZ-gefinancierde gehandicaptenzorg te beperken door de huidige IQ-grens van 85 te verlagen naar 70⁴. Deze maatregel is in ieder geval uitgesteld tot 2013, maar landelijk wordt er nog volop gediscussieerd over de noodzaak en wenselijkheid van deze maatregel.

De momenteel binnen de functie begeleiding van AWBZ te besteden middelen liggen tussen minimaal 2 tot ruim 3 miljard euro. Om enigszins de impact van deze maatregel voor de gemeente te kunnen begrijpen hebben we de vergelijking getrokken met de overheveling van de thuiszorg/ hulp bij het huishouden vanuit de AWBZ naar de Wmo. Het ging toen om de overheveling van 1 functie/1 activiteit vanuit de AWBZ waarbij alleen thuiszorgorganisaties waren betrokken. Het daarmee gepaard gaande budget betrof een bedrag van 1,3 miljard euro. Dit had tot gevolg dat onze gemeentelijke uitgaven met ruim 3 miljoen euro toenamen. Bij de overgang van de functie begeleiding gaat het om 4 activiteiten, waarbij een onbekend aantal (zorg)aanbieders is betrokken. Het behoeft geen betoog dat de komende jaren voor die overgang de nodige voorbereidingen getroffen moeten worden.

6.16. Minimabeleid

Het hebben van voldoende inkomen is een belangrijke voorwaarde om mee te kunnen doen aan de samenleving. In dit kader is ons minimabeleid een belangrijk instrument om de mensen met een laag inkomen meer mogelijkheden te bieden. Zo zijn er bijdrageregelingen voor maatschappelijke participatie, schoolgaande kinderen, duurzame gebruiksgoederen, Regiotaxi en de collectieve zorgverzekering. Het minimabeleid vervult een vangnetfunctie. Nauwe samenwerking met maatschappelijke intermediairs (bijvoorbeeld de formulierenbrigade) staat centraal. De komende jaren onderzoeken we de mogelijkheden op een betere afstemming met de Wmo (bijvoorbeeld het uitbreiden van de functie van de formulierenbrigade naar Wmo-doelgroepen).

Voor inwoners met problematische schulden bieden we als gemeente schuldhelpverlening aan. Deze voorziening wordt in samenwerking met het maatschappelijk werk en de Stadsbank Oost Nederland georganiseerd. In 2011 wordt een Wet op de gemeentelijke schuldhelpverlening verwacht. Hiervoor treffen wij de nodige voorbereidingen.

6.17. Participatiebudget

Het participatiebudget heeft als doel bij te dragen aan het vergroten van arbeidsparticipatie, inburgering en maatschappelijke participatie via volwasseneneducatie. Deze vormen van participatie (bevordering) zijn eveneens essentieel voor deelname aan de samenleving. Binnen de Wmo en het participatiebudget gaat het vaak over dezelfde (kwetsbare) groepen. In die zin vullen het participatiebudget en de Wmo elkaar aan. Wmo-activiteiten kunnen enerzijds een opstap vormen voor opleiding of re-integratie, bijvoorbeeld via vrijwilligerswerk. Anderszijds biedt het Wmo-aanbod gelegenheid voor vervolgactiviteiten op bijvoorbeeld een inburgeringstraject. De komende jaren onderzoeken we de linken die zinvol en mogelijk zijn (mogelijk in de vorm van een beleidsatelier).

⁴ Dit houdt in dat mensen met een IQ boven de 70 niet meer in aanmerking komen voor AWBZ-gefinancierde gehandicaptenzorg.

6.18. Kunst en cultuur

De gemeente onderkent de waarde van cultuur voor de leefbaarheid, maar beschouwt cultuur in beginsel als een zaak van particulier initiatief. De gemeente zorgt in zowel Rijssen als Holten voor basisvoorzieningen als een multifunctioneel centrum. Het gebruik en de exploitatie daarvan worden overgelaten aan particulieren. De focus ligt bij lokale en streekgebonden cultuur, voorzover de gemeente nog een rol speelt in cultuurbeleid.

Beleid gericht op kunst en cultuur beoogt daarom inwoners meer te betrekken bij kunst en cultuur, evenals meer samenwerking te realiseren tussen instellingen die op dit vlak actief zijn. Door een hoger publieksbereik en hogere participatiegraad voor kunst en cultuur wordt de gemeenschap en sociale samenhang versterkt. Accommodaties als het Parkgebouw en het Kulturhus Holten dragen hieraan bij. Tevens functioneren deze accommodaties als ontmoetingsplek. Er vinden reguliere activiteiten plaats. Daarnaast is er veelal de mogelijkheid voor particulieren en instellingen om incidenteel ruimte te huren. Wij vinden het belangrijk dat de genoemde accommodaties toegankelijk blijven voor een breed publiek, omdat ze bijdragen aan sociale samenhang.

De combinatiefunctionaris onderwijs-cultuur die in 2011 en 2012 werkzaam is in Rijssen-Holten stimuleert en ondersteunt de onderlinge samenwerking en verbinding tussen de instellingen voor kunst en cultuur en de scholen in onze gemeente. Bedoeling is dat daardoor het culturele veld versterkt wordt en cultuureducatie op de kaart gezet wordt en men elkaar op termijn vindt en de verantwoordelijkheid voor kunst en cultuur in eigen hand neemt. De gemeente heeft daarin niet meer dan een faciliterende regierol (o.a. partijen zo nodig bij elkaar brengen).

6.19. Belevingsonderzoek Wmo over 2009

Uit het gehouden belevingsonderzoek⁵ Wmo onder inwoners blijkt dat (in 2009) de sociale en fysieke kwaliteit van de buurt in Rijssen-Holten als redelijk goed wordt ervaren. Dit moeten we zien vast te houden. Inwoners zijn tevreden over hun buurt en een groot deel (86,7%) van de inwoners voelt zich (enigszins) betrokken bij hun buurt. Hondenpoep, verkeers- en parkeeroverlast en zwerfvuil worden relatief vaak als een vorm van overlast ervaren. Dat is een blijvend aandachtspunt voor de toekomst.

In Rijssen- Holten worden met enige regelmaat buurtactiviteiten georganiseerd. Veel inwoners zijn geneigd hieraan deel te nemen.

Voor wat betreft het voorzieningenaanbod geven inwoners aan dat het wenselijk zou zijn als er meer winkels, banken/postkantoren, pinautomaten en huisartsenposten/consultatiebureaus/CJG's in de directe nabijheid zouden zijn. De gemeenteraad heeft in 2008 met het vaststellen van de ruimtelijk-economische visie gekozen voor versterking en optimalisering van centrumfuncties. Dit houdt in dat het winkelaanbod zo veel mogelijk in de kern geconcentreerd blijft. Voor medische functies geldt een concentratie van aanbod in het Medisch Centrum Rijssen. Op die manier kan een hogere kwaliteit van voorzieningen gerealiseerd worden dan als wanneer de voorzieningen decentraal in de wijken gesitueerd zouden zijn. Daar waar zich kansen voordoen voor het uitbreiden van het voorzieningenaanbod in de wijken (bijvoorbeeld een supermarkt in de wijk Veeneslagen) benutten wij deze.

⁵ Het belevingsonderzoek Wmo richtte zich met name op het fysieke leefklimaat (aanwezigheid of afwezigheid van voorzieningen, overlast et cetera.) Als gemeente zetten we met dit beleidsplan vooral in op het optimaliseren (en het daar waar mogelijk vergroten) van het sociale leefklimaat.

6.20. Resultaatverwachtingen

Voor het domein “Samen leven in buurt en dorp” benoemen we de volgende resultaatverwachtingen:

- Toename van de buurt- c.q. wijkbetrokkenheid. Burgers uit de buurt zijn betrokken bij hun eigen leefomgeving en nemen zelf verantwoordelijkheid hierin. De betrokkenheid van de gemeente uit zich in stimuleren en daar waar mogelijk faciliteren van initiatieven die aansluiten bij de belevingswereld van buurtbewoners.
- Toename van participatie. Buurt- en wijkbewoners, van jong tot oud, worden gestimuleerd in het ontmoeten van elkaar. Hierbij streven we naar inzet van iemands mogelijkheden en talenten voor de wijk en/of buurt. Volwaardige deelname aan de samenleving wordt bevorderd. Bekendheid met en meedoen in wijk en buurt wordt gestimuleerd. Ook via ketenpartners als welzijnsorganisaties, woningbouwcorporaties, kerken, scholen en verenigingen.

6.21. Actiepunten domein 1

In dit hoofdstuk zijn voor de komende vier jaar ten aanzien van samen leven in buurt en dorp veel actiepunten benoemd. Volledigheidshalve worden ze hieronder nog eens weergegeven.

	Domein 1: Samen leven in buurt en dorp	2011	2012	2013	2014
1.	Om het actief burgerschap te realiseren worden jaarlijks inlooppmomenten georganiseerd, waarbij de samenwerking tussen gemeente en inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven gestimuleerd worden. Lokale bedrijven betrekken bij het verder vormgeven van de Wmo.	X	X	X	X
2.	Samen met ketenpartners zorgdragen voor de realisatie van het uitvoeringsprogramma van het herziene Masterplan Wonen, Zorg en Welzijn: ▪ Onderzoeken en mogelijk starten van een pilot waarbij een inlooppunt geschikt wordt gemaakt als scootmobielpool; ▪ Onderzoeken van en waar mogelijk het starten van een pilot waarbij vanuit een inlooppunt diensten worden geleverd (was- en strijkservice)	X X	X	X	X
3.	De uitkomsten van het onderzoek naar de mogelijke invullingen van de wijkfunctie van het speeltuinwerk benutten: ▪ Vormgeven van de pilot speeltuin/inlooppunt Braakmanslanden. Qua beleid gericht inzetten op de verdere ontwikkeling van de wijkfunctie van het speeltuinwerk: ▪ Behoeftetepeiling naar verdere samenwerking	X	X	X	X
4.	Aan de hand van de gezondheidsmonitor bepalen welke zaken uit het uitvoeringsprogramma “Twente kiest voor gezond leven en werkt aan gezondheid” voor uitvoering in aanmerking komen. Tevens vorm geven aan de uitvoering van de	X	X	X	X

	ouderengezondheidszorg (artikel 5a van de WPG).				
5.	Sportverenigingen stimuleren vrijwilligersbeleid te ontwikkelen en dit actief uit te voeren: ▪ Inzet verenigingsondersteuner; ▪ Helpdesk sportverenigingen; ▪ Nadere regels "Kwaliteitsstimulering sportverenigingen".	X	X	X	X
6.	▪ Het aanpassen van de voorwaarden voor mensen met een Sw-indicatie zodat de wet budgettair neutraal kan worden uitgevoerd. ▪ Het verkennen en voorbereiden van de Wet Werk naar Vermogen.	X	X	x	x
7.	Het verkennen en voorbereiden van de overheveling van de functie begeleiding vanuit de AWBZ naar de Wmo	X	X	X	X
8.	Streven naar een betere afstemming van het minimabeleid (vangnetfunctie) op de Wmo.		X	X	X
9.	De Wet op de gemeentelijke schuldhulpverlening voorbereiden en implementeren.	X	X		
10.	Advies/onderzoek waarin de vervlechting van de Wmo en het participatiebudget duidelijk naar voren komt en waaruit mogelijke acties naar voren komen.		X	X	

***Integrale netwerken krijgen vorm door
samenwerken***

7. Domein 2: Opgroeien en ontwikkelen

7.1. Inleiding

Dit domein betreft het in de Wmo genoemde prestatieveld 2: op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden. Domein 2 beperkt zich echter niet alleen tot dit thema, maar omvat het gehele algemene jeugdbeleid, zoals het jongerenwerk, het peuterspeelzaalwerk en het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Daarnaast omvat dit domein ook de jeugdgezondheidszorg en de jeugdzorg.

7.2. De situatie in Rijssen-Holten

Uit het belevingsonderzoek Wmo blijkt dat inwoners van de gemeente Rijssen-Holten tevreden zijn over de voorzieningen voor jongeren in de gemeente. Meer dan de helft van de inwoners met kinderen weet waar zij terecht kunnen met opvoedingsvragen (65,5%) of weet hoe zij daar achter kunnen komen. Op het gebied van samenwerking rond jeugd heeft de gemeente Rijssen-Holten met de verdere ontwikkeling van de KANS-structuur en het vormgeven van het Centrum voor Jeugd en Gezin de afgelopen jaren belangrijke stappen gezet. Sinds de invoering van het KANS-model⁶ (2000) is er een procesmanager actief. Deze procesmanager vormt de schakel tussen beleid en uitvoering en bewaakt en coördineert diverse processen. De samenwerking rond kinderen en gezinnen met opvoedproblematiek is goed ontwikkeld. Elementen uit de samenwerking bij de jeugd worden sinds december 2010 ook toegepast bij volwassenen in vorm van een vangnet 23+. Het gaat daarbij om signalering, doorgeleiding naar de eerst aangewezen organisatie, betrekken van meerdere partijen bij meervoudige problematiek en het maken van afspraken over casemanagement. De afgelopen vier jaar is er flink geïnvesteerd in voor- en vroegschoolse educatie (VVE). Daarnaast zijn er ook veel middelen naar het peuterspeelzaalwerk gegaan. De komende jaren zal hierbij het accent vooral op de professionalisering van peuterspeelzaal 't Kruimeltje liggen. Ten aanzien van de kinderopvang en het peuterspeelzaalwerk is er lokaal (door diverse ontwikkelingen) behoefte aan meer ruimte c.q. andere accommodaties. Er is creativiteit en multifunctioneel denken nodig om hieraan invulling te geven. Het initiatief ligt bij de organisaties, de gemeente faciliteert.

Veel van de actuele ontwikkelingen op het gebied van domein 2 staan beschreven in de regionale kadernota Wmo 2011-2014. In dit beleidsplan wordt alleen ingegaan op specifieke lokale zaken.

7.3. Informatie en advies

Voor iedere ouder in Rijssen-Holten is er op een laagdrempelige wijze informatie en advies over opvoeden beschikbaar, gericht op preventie en vroegsignalering. Professionals die met (jonge) gezinnen in contact staan, geven vanuit hetzelfde basisprincipe gelijklopende en elkaar versterkende voorlichting en adviezen. Deze professionals zijn daarnaast getraind in het signaleren van problematische opvoedsituaties en beschikken over voldoende competenties en mandaat. Ouders blijven eerstverantwoordelijke voor hun kinderen.

⁶ Het KANS-model staat voor een organisatiemodel van netwerken op het gebied van jeugdbeleid. Kenmerken van het KANS-model zijn:

- Een eenvoudige structuur van netwerken, waarbij uitvoering en beleid gescheiden zijn;
- De gemeente is regievoerder;
- Alle partners dragen gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor jeugdbeleid;
- De beleidsgroep zorgt voor de juiste randvoorwaarden voor de uitvoering;
- De uitvoering voedt de beleidsgroep met praktijkinformatie en is daarmee beleidsbepalend;
- Het primaat voor de uitvoering blijft bij de organisatie waar het hoort;
- Een optimale communicatie en processturing;
- Het model groeit mee met ontwikkelingen en wensen.

7.4. Voorschoolse voorzieningen en de Wet OKE

Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor een kwalitatief goede opvang van alle kinderen in peuterspeelzalen. Daarnaast hebben we de wettelijke plicht om te zorgen voor voldoende kindplaatsen voor voorschoolse educatie. In de gemeente Rijssen-Holten zijn diverse voorschoolse voorzieningen aanwezig. Er zijn meerdere aanbieders van kinderopvang en ook het peuterspeelzaalwerk wordt door verschillende organisaties verzorgd. Er is in beperkte mate sprake van samenwerking. Er zijn (nog) geen concrete initiatieven voor verdergaande samenwerking in de zin van het doen van een gemeenschappelijk aanbod aan ouders, dan wel een bestuurlijke fusie tussen kinderopvangorganisaties en aanbieders van peuterspeelzaalwerk. In maart 2010 is het beleidskader "voorschoolse voorzieningen" vastgesteld. Dit kader zal nader worden uitgewerkt. Op het gebied van de peuterspeelzalen speelt specifiek de OKE-ontwikkeling. Het doel van de wet OKE (Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie), die op 1 augustus 2010 in werking is getreden, is om de taalontwikkeling van jonge kinderen te stimuleren en de kwaliteitseisen van peuterspeelzalen te verbeteren. Tevens is meer harmonisatie met de kinderopvang beoogd. Gemeenten hebben door de wet OKE de volgende inspanningsverplichting:

- het vaststellen van de doelgroep voorschoolse educatie;
- afspraken maken over de toeleiding met de jeugdgezondheidszorg (JGZ), peuterspeelzaalwerk en kinderopvang zodat een sluitende aanpak ontstaat;
- afspraken maken over de doorlopende leerlijn van voor- naar vroegschoolse educatie;
- afspraken maken met de schoolbesturen over de resultaten van de vroegschoolse educatie.

De gemeentelijke regierol wordt versterkt door o.a. de verplichting voor schoolbesturen om te komen tot afspraken met de gemeente over de resultaten van de vroegschoolse educatie. Het streven naar een bereik van 100% van doelgroepkinderen in de peuterspeelzaal blijft gehandhaafd, maar onder het voorbehoud van de ontwikkelingen in het kader van de wet OKE.

7.5. Onderwijsachterstandenbeleid/VVE

Het landelijk onderwijsachterstandenbeleid is bedoeld om leerachterstanden te voorkomen en om eenmaal opgelopen achterstanden te verminderen. De reden van achterstanden ligt vaak in de sociale, economische of culturele achtergronden. Gemeenten en scholen zijn verplicht om samen afspraken te maken over het verbeteren van de leerprestaties van leerlingen met een achterstand. Deze afspraken resulteren in programma's voor voorschoolse en vroegschoolse educatie (VVE). Gemeenten zijn verantwoordelijk voor voorschoolse educatie en voor schakelklassen. Scholen zijn verantwoordelijk voor vroegschoolse educatie. Scholen kunnen extra geld krijgen voor de bestrijding van achterstanden. Basisscholen kunnen hiervoor een beroep doen op de gewichtenregeling. In Rijssen-Holten wordt op dit moment door VVE-opgeleide leidsters op drie peuterspeelzalen uitvoering gegeven aan voorschoolse educatie.

7.6. Jeugd en Jongerenwerk

In de nota "Subsidiëring Jeugd en Jongerenwerk" zijn diverse onderdelen benoemd voor verdere ontwikkelingen binnen het jeugd- en jongerenwerk. Veel van deze ontwikkelingen zijn inmiddels in gang gezet dan wel afgerond. Een laatste punt vormt de overgang van een subsidie op basis van exploitatiekosten naar een budgetgestuurde financiering. De gesprekken met de instellingen voor jeugd- en jongerenwerk hierover lopen al enige tijd en zijn nu in een fase beland waarin een gezamenlijke basis (welke afspraken gelden voor alle instellingen) verder per instelling wordt uitgewerkt (extra/specifieke afspraken). Hier gaan wij in 2011 mee aan de slag.

In onze gemeente worden ten behoeve van het jeugd- en jongerenwerk 5 organisaties gesubsidieerd (4 ervan hebben professionele jongerenwerkers). Daarnaast is er een straathoekwerker actief die o.a. (groepen) jongeren op straat 'in kaart brengt', contact

onderhoudt en hen waar mogelijk doorverwijst naar het jeugd- en jongerenwerk (32 uur per week). De straathoekwerker wordt door de gemeente gesubsidieerd. In het kader van de strategische visie voor onze gemeente en de Kadernota 2012-2015 is besloten 10% te bezuinigen op de subsidiebudgetten voor de instellingen voor jeugd- en jongerenwerk.

7.7. Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG)

Alle gemeenten hebben de opdracht om uiterlijk 2011 een volwaardig Centrum voor Jeugd en Gezin te realiseren. Het CJG is te zien als een laagdrempelig punt (zowel fysiek als digitaal en telefonisch) waar (aanstaande) ouders, kinderen en jongeren met vragen terecht kunnen over opgroeien en opvoeden. Ketenpartners van het CJG zijn o.a. het AMW, GGD/JGZ, BJZO en MEE IJsseloovers. Begin 2010 is het CJG-loket in Rijssen geopend, samen met de ouderwebsite LOES. De KANS-structuur vormt in wezen de achterliggende zorg-/overlegstructuur van het CJG. Allerlei organisaties die met jeugd en jongeren te maken hebben informeren elkaar en stemmen ontwikkelingen en acties met elkaar af. De KANS-structuur bestaat in onze gemeente al langer en is enkele jaren geleden geëvalueerd. Er is in het kader van de ontwikkelingen rondom het CJG besloten deze ketenstructuur te handhaven en waar nodig (en ook op basis van de evaluatie geadviseerd) aan te passen voor een optimale afstemming van partijen binnen het CJG. Het project CJG Twente loopt tot en met 2011. Hierin zijn de volgende ontwikkelgroepen actief: informatie en advies, pedagogische praktijk, coördinatie van zorg en RAAK (aanpak kindermishandeling).

7.8. Jeugdzorg

Op landelijk niveau is men druk bezig met voorbereidingen om de jeugdzorg over te hevelen van provincies naar gemeenten. Dit is een enorme operatie. Het Centrum voor Jeugd en Gezin wordt daarbij als toegangspoort voor de jeugdzorg gezien. In de regionale kadernota Wmo 2011-2014 staat deze ontwikkeling uitvoeriger beschreven. We zullen bij de voorbereidingen van de komst van de jeugdzorg naar gemeenten zo veel mogelijk de samenwerking met andere gemeenten zoeken. Naar verwachting zal de voorbereiding van de komst van de jeugdzorg de komende jaren veel tijd vragen.

7.9. Brede School

Er is sprake van een brede school wanneer een school niet alleen onderwijs verzorgt, maar ook andere functies (laat) vervullen op het gebied van welzijn, zorg, opvang, sport en/of cultuur. Kenmerk daarbij is dat de school structureel samenwerkt met andere partners. De samenwerking kan in verschillende vormen: van versterking van de relatie tussen bestaande voorzieningen tot een integraal concept met samenwerkende instellingen in één gebouw. In het Handboek brede school staat als definitie dat een brede school een samenhangend netwerk is van toegankelijke en goede voorzieningen voor kinderen, ouders en buurt, met de school als middelpunt. Een brede school is dus niet hetzelfde als een multifunctionele accommodatie (mfa). Een school die niet gehuisvest is in een mfa kan best een brede school zijn, terwijl een school gehuisvest in een mfa daardoor nog geen brede school is. Het begrip brede school moet daarom los worden gezien van de huisvestingssituatie.

De brede school is per definitie een netwerkorganisatie. Het is aan de schoolbesturen om te bepalen of en met wie ze willen samenwerken. Het is ook een onderwijskundig concept, waarvoor de verantwoordelijkheid berust bij de schoolbesturen en de maatschappelijke organisaties. De rol van de gemeente Rijssen-Holten ten aanzien van de brede school zien wij daarom meer als ondersteunend en voorwaardenscheppend.

7.10. Zorg- en Advies Teams (ZAT's)

Zorg- en Adviesteams (ZAT's) zijn multidisciplinaire teams, waarin organisaties, die zorg en ondersteuning bieden aan kinderen, jeugdigen en hun ouders, aansluiten bij de zorg die door scholen wordt geboden. Signalen die wijzen op de behoefte aan extra zorg of hulpverlening beoordelen de professionals in de ZAT's snel en vakkundig. Zij schakelen zo snel mogelijk de juiste hulp en ondersteuning in voor het kind. Het instellen van ZAT's is een landelijke verplichting die samengaat met de CJG-ontwikkelingen. Gemeenten voeren de regie bij

ZAT's en hebben hierin sturingsmogelijkheden. De ambitie van Rijssen-Holten is het veilig laten opgroeien van kinderen en gezinnen vroegtijdig hulp te bieden (voorkomen van escalatie). Met het instellen van de ZAT's kan gesproken worden van een verbeterde zorgstructuur in en om scholen. Tevens biedt het verlichting aan scholen om zich meer op hun "corebusiness" te richten: goed onderwijs verzorgen. Per basisschool worden minimaal 5 bijeenkomsten van de ZAT's per jaar belegd. In het voortgezet onderwijs verschillen de afspraken per middelbare school, maar het streven is om circa 6 keer per jaar een ZAT-bijeenkomst te beleggen. De ZAT-overleggen voor de leeftijd 0-4 jaar zijn in voorbereiding. De keten wordt hiermee steeds meer sluitend. De komende jaren zal de aandacht uitgaan naar het bestendigen en verder optimaliseren van de ZAT-structuur.

7.11. Jeugdparticipatie

In het kader van jeugdparticipatie is in onze gemeente enkele jaren een jeugdraad actief geweest. Uit de evaluatie (2010) blijkt dat de jeugdraad de laatste tijd niet of nauwelijks heeft gefunctioneerd. Vanwege het ontbreken van leden bestaat de jeugdraad feitelijk niet meer. We zullen kijken op welke manier jeugdparticipatie (opnieuw) kan worden vormgegeven.

7.12. Gemeentelijke rol

Als gemeente vervullen wij op het gebied van domein 2 vaak een sturende rol. De komende jaren willen we toewerken naar een meer faciliterende rol, waarbij er dus een meer actieve rol is weggelegd voor de instellingen die in dit domein actief zijn (zie hoofdstuk 5 over regievormen binnen de Wmo). Dit sluit aan bij de visie die wij hebben op het brede terrein van maatschappelijke ontwikkeling.

De afbouw van de sturende rol van de gemeente geldt niet voor zaken op het snijvlak van jeugd en veiligheid. Bij de vaststelling van de Kadernota 2012-2015 zijn gelden vrijgemaakt om de coördinatie door de gemeente op dit terrein te versterken (½ fte jeugd – ½ fte veiligheid).

7.13. Resultaatverwachtingen

Voor het domein "Opgroeien en ontwikkelen" kunnen de volgende resultaatverwachtingen worden geformuleerd:

- een optimale ontwikkeling van jeugd en jongeren binnen de eigen mogelijkheden;
- een goede ondersteuning van ouders bij hun opvoedingstaak;
- een zo groot mogelijk bereik van de doelgroepkinderen (VVE) in de peuterspeelzaal op basis van de beschikbare middelen.

7.14. Actiepunten domein 2

In dit hoofdstuk zijn ten aanzien van opgroeien en ontwikkelen verschillende actiepunten geformuleerd, waarmee we als gemeente de komende jaren aan de slag willen. Volledigheidshalve worden ze hieronder nog eens weergegeven.

	Domein 2: Opgroeien en ontwikkelen	2011	2012	2013	2014
1.	Signaleren van problemen op de leefgebieden thuis en op school of werk, van informatie en advies voorzien van jongeren en hun ouders en samenwerken met, of doorverwijzen naar andere ketenpartners. Gesignaleerde problemen, gebrek aan informatie en/of ondersteuning omzetten in beleidsvoorstellen.	X	X	X	X
2.	Het beleidskader "voorschoolse voorzieningen" nader uitwerken.	X	X		
3.	Implementatie van de wet OKE. Dit betekent o.a. dat pedagogische medewerkers/peuterspeelzaalleidsters zo zijn/worden toegerust dat zij hun primaire taak kunnen vervullen in die groepen van de peuterspeelzalen waar (de meeste) achterstand speelt.	X			
4.	De komst van de jeugdzorg voorbereiden en daarbij zo veel mogelijk de samenwerking zoeken met andere gemeenten.	X	X	X	X
5.	De ZAT-structuur bestendigen c.q. verder vorm geven (voor 0-4 jarigen). Jaarlijkse evaluatie van de werking van de ZAT-structuur en op basis daarvan rapportage over beleidsvoorstellen	X	X	X	X
6.	Bekijken op welke wijze jeugdparticipatie vorm kan krijgen en hier uitvoering aan geven.	X			
7.	Bij nieuwe beleidsontwikkelingen toewerken naar een meer faciliterende gemeentelijke rol (in plaats van een sturende rol) op domein 2 (opgroeien en ontwikkelen).	X	X	X	X

Aandacht voor vrijwilligers en mantelzorgers is van cruciaal belang

8. Domein 3: Vrijwilligerswerk en mantelzorg

8.1. Inleiding

Domein 3 komt overeen met het in de Wmo genoemde prestatieveld 4. Mantelzorgers en vrijwilligers zijn twee belangrijke pijlers binnen de Wmo. Hoewel mantelzorgers en vrijwilligers in één zin worden genoemd, zijn ze toch heel verschillend. *Mantelzorgers* zorgen langdurig en onbetaald voor een chronisch zieke, gehandicapte of hulpbehoevende partner, ouder, kind of ander familielid, vriend of kennis. Mantelzorgers zijn geen beroepsmatige zorgverleners, maar geven zorg omdat zij een persoonlijke band hebben met degene voor wie ze zorgen. Een mantelzorger kiest er niet voor om te gaan zorgen: het overkomt hem/haar, omdat hij/zij een emotionele band heeft met degene die zorg nodig heeft. Mantelzorgers zorgen soms 24 uur per dag, kunnen de zorg niet zomaar beëindigen en verrichten soms verpleegkundige handelingen.

Vrijwilligerswerk is werk dat onverplicht en onbetaald wordt gedaan in georganiseerd of ongeorganiseerd verband ten behoeve van een ander of van de samenleving.

Vrijwilligerswerk doen is een bewuste keuze. Vrijwilligers bepalen zelf de afgebakende tijd (bijvoorbeeld een dagdeel per week) waarop zij vrijwilligerswerk verrichten en zij kunnen het vrijwilligerswerk op eigen initiatief beëindigen. Een ander belangrijk verschil tussen mantelzorgers en vrijwilligers is dat vrijwilligers over het algemeen veel eenvoudiger te traceren zijn, omdat ze in de meeste gevallen verbonden zijn aan (vrijwilligers)organisaties. Mantelzorgers zijn vrijwel altijd individuen die niet aan organisaties verbonden zijn en daardoor ook niet eenvoudig rechtstreeks zijn te benaderen.

In het vervolg van dit hoofdstuk wordt achtereenvolgens ingegaan op specifieke lokale zaken ten aanzien van vrijwilligersbeleid en mantelzorgbeleid. Gemeentete overstijgende zaken ten aanzien van dit domein zijn verwoord in de regionale kadernota Wmo 2011-2014.

8.2. Vrijwillige inzet in Rijssen-Holten

Uit het belevingsonderzoek Wmo over 2009 blijkt dat circa 77% van de inwoners actief is in het verenigingsleven. Ongeveer de helft (50,8%) van de respondenten aan het belevingsonderzoek Wmo heeft in 2009 vrijwilligerswerk gedaan en 46,2% verwachtte dit in 2010 te gaan doen. Vrijwilligers vervullen daarmee een cruciale functie in onze lokale samenleving. Een groot aantal maatschappelijke activiteiten draait op de belangeloze inzet van vrijwilligers. Zonder vrijwilligers zouden de vele verenigingen en organisaties, of het nu gaat om sport, cultuur, milieu of hulpverlening, zich niet kunnen handhaven. Van gemeenten mag verwacht worden dat zij het vrijwilligerswerk helpen ondersteunen. Het doel van het gemeentelijke vrijwilligersbeleid is de inzet op de diverse terreinen te behouden, te waarderen en te faciliteren. Dit is verwoord in de nota "Vrijwilligersbeleid gemeente Rijssen-Holten" die in 2010 in samenwerking met de Wmo-adviesraad, de Sportraad, vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties tot stand is gekomen. De gemeenteraad heeft deze nota op 31 maart 2011 vastgesteld. In deze nota staan tal van gemeentelijke speerpunten op dit beleidsterrein.

8.3. Visie op vrijwilligers(beleid)

Het doen van vrijwilligerswerk is een krachtbron voor het individu en een goede manier om mee te doen in de samenleving. Vrijwilligers zijn ook belangrijk voor een gezonde en betrokken samenleving. Rijssen-Holten koestert het vrijwilligerswerk. Bij vrijwilligerswerk gaat het om het vragen van hulp en het aanbieden van hulp. Dat kan ook samengaan. Als je hulp ontvangt, kun je op een ander terrein ook weer hulp bieden. Vrijwilligerswerk is daarmee niet alleen bepalend voor de omvang en kwaliteit van het lokale voorzieningenaanbod (zie domein 1), maar het biedt de individuele burger ook de mogelijkheid tot zelfontplooiing en integratie (zie domein 4). Vanuit beide perspectieven streeft de gemeente Rijssen-Holten op zijn minst naar handhaving van de inzet van vrijwilligers. Daar waar mogelijk zal ingezet worden op een toename van het aantal vrijwilligers c.q. toename van het vrijwilligerswerk. Het aanbod van vrijwilligers staat echter door een veranderende levensstijl onder druk. Waar

voorheen vrijwilligerswerk structureel en voor langere tijd was (bijvoorbeeld een vast moment in de week) bestaat vrijwilligerswerk vandaag de dag steeds meer uit concrete projecten met een kortere looptijd. Door deze ontwikkeling is het lastiger vraag en aanbod op het gebied van vrijwilligerswerk bij elkaar te brengen. Tegelijkertijd is er een trend dat vrijwilligerswerk minder geïnstitutionaliseerd, maar meer individueel (één op één) uitgevoerd wordt. Dit speelt vooral op het terrein van zorg, ondersteuning en integratie. Dit betekent in de praktijk een extra inzet op zowel inventarisatie als matching van de bestaande vraag naar vrijwilligers en het beschikbare aanbod. De focus ligt de komende jaren dan ook op het verder vormgeven en effectiever inzetten van het ServicePunt Vrijwilligers Rijssen-Holten (makelaarsfunctie) waarmee de continu veranderende vraag en aanbod adequaat bij elkaar gebracht worden. Daarbij zal er aandacht worden besteed aan de versterking van de samenwerking tussen vrijwilligersorganisaties en professionele organisaties. Professionele organisaties (met name in de non-profit sector, zoals de zorg) zijn immers steeds meer afhankelijk van de inzet van vrijwilligers. Daarnaast willen we de komende jaren de samenwerking met de kerken intensiveren. Binnen de kerken wordt er veel vrijwilligerswerk verricht. Het is van belang om dit af te stemmen op het overige aanbod aan vrijwilligerswerk en de lokale vraag naar vrijwilligerswerk. Kortom: we gaan de komende jaren een beroep doen op inwoners om zich voor elkaar en de samenleving in te zetten. We sturen daarbij aan op het vasthouden van het gewoontekarakter van vrijwillige inzet.

8.4. Maatschappelijke Stage (MaS)

Een recente ontwikkeling is de komst van de maatschappelijke stages. Met ingang van het schooljaar 2011-2012 vormt de maatschappelijke stage (MaS) een verplicht onderdeel voor leerlingen in het voortgezet onderwijs. Elke leerling moet gedurende zijn/haar schoolloopbaan een minimaal verplicht aantal uren maatschappelijke stage realiseren. De invoering van maatschappelijke stages biedt kansen. Jongeren worden vroegtijdig bekend gemaakt met de meerwaarde van het doen van vrijwilligerswerk, waardoor zij gestimuleerd worden om ook na de middelbare school vrijwilligerswerk te verrichten.

8.5. ServicePunt Vrijwilligers Rijssen-Holten (SPV)

Het SPV is toegerust als ondersteuningsorganisatie voor het gehele vrijwilligerswerk, inclusief de maatschappelijke stages. Het ServicePunt Vrijwilligerswerk heeft als opdracht vraag en aanbod bij elkaar te brengen en hierbij te ondersteunen. In zowel de kern Holten als in de kern Rijssen heeft het SPV een locatie/werkplek. Het SPV is de lokale spil in de ondersteuning van vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties. Er wordt met name ingestoken worden op ondersteuning van vrijwilligersorganisaties in relatie met werven en behouden van vrijwilligers. Daarmee wordt een langdurig en stabiel resultaat beoogd. Organisaties moeten er zelf voor zorgen dat ze aantrekkelijk zijn en blijven voor vrijwilligers. De basis daarvoor moeten ze in hun eigen vrijwilligersbeleid leggen. Daarbij kan het SPV de nodige ondersteuning geven. Opvallend is dat 8,1% van de deelnemers aan het belevingsonderzoek Wmo aangeeft niet te weten hoe zij aan vrijwilligerswerk kunnen komen. Dit is een hoog percentage ten opzichte van andere gemeenten, waar 2,6% van de respondenten niet weet hoe zij aan vrijwilligerswerk kan komen. Kennelijk is de vrijwilligerscentrale niet bekend genoeg. Wij gaan de komende periode samen met het SPV bekijken hoe wij de bekendheid van vrijwilligerswerk en –vacatures kunnen vergroten. Daarnaast willen we samen met het SPV de haalbaarheid van vraaggerichte en collectieve deskundigheidsbevordering voor vrijwilligers onderzoeken en daar waar mogelijk vormgeven. Dit is een wens die geuit is tijdens de bijeenkomsten met het veld over het nieuwe beleidsplan Wmo. In de vrijwilligersnota is deze wens gehonoreerd.

Naast de genoemde ondersteuningsactiviteiten van het SPV zijn er ook faciliteiten beschikbaar voor vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties. Het SPV beschikt over een digitale vacaturebank, kan gebruikmaken van een digitale subsidiedatabank en staat vrijwilligers met raad en daad terzijde. Enkele keren per jaar wordt er een digitale nieuwsbrief aan alle vrijwilligersorganisaties gezonden. Daarnaast beschikken we als gemeente over een

collectieve ongevallenverzekering voor vrijwilligers en is er een cc vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties tegen kostprijs hun drukwe

8.6. Europees Jaar van het Vrijwilligerswerk

“Vrijwilligers maken het verschil” is de nieuwe slogan in Europa. 2011 is het Europees Jaar van het Vrijwilligerswerk (EJV). Het moet een jaar worden van en voor alle lokale partijen die actief zijn op het gebied van vrijwillige inzet. De gestelde doelen van het Europees Jaar zijn zorgvuldig gekozen en weerspiegelen de ambitie om goede voorwaarden voor vrijwilligerswerk te creëren in Europa:

- ❑ totstandbrenging van een stimulerende omgeving voor vrijwilligerswerk in de EU;
- ❑ versterking van de positie van de vrijwilligersorganisaties en verbetering van de kwaliteit van het vrijwilligerswerk;
- ❑ beloning en erkenning van vrijwilligersactiviteiten;
- ❑ bewustmaking van de waarde en het belang van vrijwilligerswerk.

Op verschillende momenten in het jaar worden landelijke acties uitgezet waar het lokale veld met eigen activiteiten bij aan kan sluiten. Zo zal er Europees en landelijk een ludieke openingscampagne georganiseerd worden, doet de Europese karavaan in het najaar van 2011 Amsterdam aan en wordt het EJV gepast afgesloten. Een succesvol Europees jaar zal niet mogelijk zijn zonder een gezamenlijke inspanning door Europese, nationale, lokale overheden, vrijwilligersorganisaties, bedrijfsleven en de media. Als gemeente willen we aansluiting zoeken bij het EJV door te vieren en te waarderen wat er al is, het brede publiek laten zien welke mogelijkheden er zijn om vrijwillig aan de slag te gaan en vrijwillige inzet hoog op de politieke agenda te houden. In de nota “Vrijwilligersbeleid” is voor 2011 opnieuw voorzien in een “vrijwilligersverwendag”.

8.7. Mantelzorgbeleid

Voor mensen met beperkingen of een chronische ziekte spelen mantelzorgers een cruciale rol. Zonder mantelzorg is thuis blijven wonen vaak niet mogelijk. Mantelzorgers staan echter onder druk. Kinderen wonen ver weg of zijn druk met werk en opvoeding van hun eigen kinderen, werkende mantelzorgers hebben moeite om werk en zorg te combineren, mantelzorgers verliezen sociale contacten waardoor isolement op de loer ligt. Daarnaast moet een deel van de mantelzorgers een groot financieel offer brengen doordat de mantelzorg niet (meer) met betaalde arbeid te combineren is. Dit leidt in sommige situaties tot financiële problemen. Daarnaast is de duur van ziekenhuiszorg beperkt, waardoor er een extra beroep op mantelzorgers wordt gedaan. De gemeente Rijssen-Holten zet in op een goede ondersteuning van mantelzorgers zodat zij het langer volhouden. Speerpunten voor de komende jaren zijn: voorkomen van overbelasting van mantelzorgers, ontlasting van mantelzorgers door respijtzorg, het bereiken en beter ondersteunen van jonge mantelzorgers en het vergroten van het netwerk van de mantelzorger en de hulpvrager. Door het project “Steuncirkels/Goed voor elkaar!” (uitgevoerd door de Stichting Vrijwillige Thuiszorg Overijssel) wordt samen met de kwetsbare burger gekeken naar zijn wensen, dromen en mogelijkheden tot uitbreiding van zijn sociale netwerk. Dit project beoogt een belangrijke bijdrage te leveren aan de genoemde speerpunten (met uitzondering van de ondersteuning van jonge mantelzorgers).

8.8. Mantelzorgondersteuning in Rijssen-Holten

Op dit moment is de ondersteuning van mantelzorgers in handen van een drietal specifiek hierop gerichte organisaties (Stichting Carinova, Stichting Vrijwillige Thuiszorg Overijssel en Stichting mantelzorghulp Rijssen). Deze drie organisaties, die nu nog door de gemeente gesubsidieerd worden, staan mantelzorgers met raad en daad terzijde. Zo is in Rijssen op donderdagmorgen het mantelzorgspreekuur. In Holten kunnen mantelzorgers telefonisch een afspraak maken. De Stichting Carinova en de Stichting Vrijwillige Thuiszorg Overijssel zijn bovenlokaal werkende organisaties die met meerdere gemeenten te maken hebben. In het kader van de bezuinigingen opteert de gemeente voor één bovenlokale organisatie. De

verwachting bestaat dat daardoor besparingen kunnen worden gerealiseerd zonder gevolgen voor de directe ondersteuning (zie ook onder punt 8.11.).

Door aanbieders van mantelzorgondersteuning is er, in overleg met gemeenten, een productenboek voor mantelzorgondersteuning opgesteld. Het productenboek draagt bij aan een helder en transparant aanbod van mantelzorgondersteuning, waardoor we als gemeente een goede afweging kunnen maken tussen de verschillende producten en de lokale behoefte aan mantelzorgondersteuning. Hierdoor kunnen we voor onze inwoners een maatwerkpakket aan mantelzorgondersteuning inkopen. De komende jaren hopen we deze werkwijze verder te optimaliseren.

8.9. Werkgroep mantelzorgers Rijssen-Holten

Vanuit de doelgroep is de werkgroep mantelzorgers Rijssen-Holten opgezet. Deze werkgroep behartigt de belangen van mantelzorgers en ijvert voor een (verdere) afstemming tussen vraag en aanbod van mantelzorgondersteuning. Dit doet zij onder meer door overleg met de aanbieders van mantelzorgondersteuning en het uitvoeren van onderzoeken. De werkgroep mantelzorgers Rijssen-Holten is tevens vertegenwoordigd in de Wmo-adviesraad Rijssen-Holten.

8.10. Bekendheid mantelzorgondersteuning

Uit het belevingsonderzoek Wmo (over 2009) blijkt dat 19,3% van de inwoners vrijwillige hulp (mantelzorg) aan een naaste geeft. De meeste respondenten weten waar mantelzorgers terecht kunnen voor ondersteuning (50,4%), of weet hoe zij erachter kunnen komen (34,8%). Er is echter (gezien de genoemde percentages) nog voldoende ruimte voor het vergroten van de bekendheid van ondersteuningsmogelijkheden voor mantelzorgers. Daarnaast krijgen steeds meer organisaties en professionals te maken met mantelzorgers, zoals het zorgloket, huisartsen, thuiszorgorganisaties, werkgevers et cetera. Het is van belang dat ook deze organisaties en professionals goed geïnformeerd zijn over de ondersteuningsmogelijkheden voor mantelzorgers. Een goede communicatie is daarbij van essentieel belang. De komende jaren willen wij inzetten op een vergroting van de bekendheid van ondersteuningsmogelijkheden voor mantelzorgers. Hiertoe zal in 2011 een conferentie met professionals worden belegd (via ROSET huisartsen informeren).

8.11. Nota mantelzorgbeleid in voorbereiding

In samenwerking met de lokale werkgroep mantelzorgers Rijssen-Holten en de Wmo-adviesraad Rijssen-Holten is er een nota mantelzorgbeleid in voorbereiding. In 2012 zal de gemeenteraad deze nota ter vaststelling aangeboden krijgen. In deze nota zal de keuze voor één bovenlokale mantelzorgondersteuningsorganisatie worden vastgelegd die de raad heeft gemaakt in het kader van de bezuinigingen voor de begroting 2012. Op dit moment zijn er twee bovenlokale organisaties en één lokale organisatie actief op het gebied van mantelzorgondersteuning. Om een efficiëncyslag te maken, maar ook om de duidelijkheid voor inwoners te vergroten (kwaliteitsverbetering) zal er voor één bovenlokale organisatie worden gekozen. Deze organisatie moet aandacht besteden aan informatieverstrekking en het bieden van ondersteuning aan mantelzorgers. Uiteraard zullen de bovenlokale en lokale organisaties (Stichting mantelzorghulp Rijssen) de bestaande samenwerking continueren en daar waar mogelijk verder optimaliseren.

8.12. Resultaatverwachtingen

Voor het domein "Vrijwilligerswerk en mantelzorg" kunnen de volgende resultaatverwachtingen worden benoemd:

- werven van nieuwe vrijwilligers en behoud van de bestaande groep vrijwilligers;
- het Servicepunt Vrijwilligerswerk bemiddelt succesvol en effectief tussen aanbieders en afnemers van vrijwilligerswerk én ondersteunt (vrijwilligers)organisaties bij het vormgeven van vrijwilligersbeleid;
- meer mantelzorgers beseffen dat zij mantelzorger zijn en doen een beroep op mantelzorgondersteuning, die in voldoende mate voorhanden is;
- een toegesneden en samenhangend aanbod aan mantelzorgondersteuning met als speerpunten:
 - voorkomen van overbelasting van mantelzorgers;
 - ontlasting van mantelzorgers door respijtzorg;
 - het bereiken en beter ondersteunen van jonge mantelzorgers;
 - en het vergroten van het netwerk van de mantelzorger en de hulpvrager.

8.13. Actiepunten

In dit hoofdstuk zijn verschillende actiepunten ten aanzien van vrijwilligers en mantelzorgers de revue gepasseerd. Voor het gemak worden ze in de volgende tabel nog eens op een rijtje gezet.

	Domein 3: Vrijwilligerswerk en mantelzorg	2011	2012	2013	2014
1.	Uitvoering geven aan de beleidsnota Vrijwilligerswerk Rijssen-Holten. Daarbij in de uitvoering inzetten op het werven van nieuwe vrijwilligers en het behoud van bestaande vrijwilligers en het succesvol 'makelen' tussen aanbieders en afnemers van vrijwilligerswerk. Het creëren van mogelijkheden voor vrijwilligerswerk door kwetsbare groepen, zoals mensen met een beperking en allochtonen, vormt daarbij een specifiek aandachtspunt. Voor 2011 prestatieafspraken maken met het ServicePunt Vrijwilligers.	X	X	X	X
2.	Vrijwilligersorganisaties ondersteunen bij het werven en behouden van vrijwilligers.	X	X	X	X
3.	De samenwerking tussen vrijwilligersorganisaties en professionele organisaties daar waar mogelijk versterken.	X	X	X	X
4.	Op het gebied van vrijwilligersbeleid de samenwerking met de kerken intensiveren door: ▪ onderzoek naar de mogelijkheden om de samenwerking te bevorderen; ▪ als gemeente een alternatieve dagopvang door kerken te stimuleren.		X	X	X
5.	In het kader van subsidieverlening prestaties				

	verlangen van ServicePunt Vrijwilligers om het aanbod en de activiteiten van het ServicePunt Vrijwilligers meer onder de aandacht te brengen van inwoners en lokale organisaties en bedrijven, o.a. via nieuwsbrieven	X	X	X	X
6.	In het kader van subsidieverlening opdracht verlenen aan het ServicePunt Vrijwilligers voor een onderzoek naar haalbaarheid van vraaggerichte en collectieve deskundigheidsbevordering voor vrijwilligers en daar waar mogelijk vormgeven.		X	X	X
7.	In 2011 qua (lokale) activiteiten aansluiting zoeken bij het Europees Jaar van het Vrijwilligerswerk: o.a. door het organiseren van een vrijwilligersverwendag in 2011.	X			
8.	In samenspraak met de achterban en de Wmo-adviesraad een beleidsnota Mantelzorgbeleid Rijssen-Holten opstellen, die aan de geformuleerde beleidsverwachtingen voldoet en uitvoering geven aan de daarin op te nemen actiepunten. Daarnaast een keuze voor één bovenlokale mantelzorgondersteuningsorganisatie maken.	X	X	X	X
9.	De werkwijze ten aanzien van de inkoop van mantelzorgondersteuning (aan de hand van een productenboek) monitoren en verder optimaliseren.	X	X		
10.	Inzetten op een vergroting van de bekendheid van ondersteuningsmogelijkheden voor mantelzorgers door het organiseren van conferenties voor huisartsen en andere hulpverleners.	X	X	X	X

Maatwerk voor inwoners met een ondersteuningsvraag

9. Domein 4: Meedoen makkelijker maken

9.1. Inleiding

Meedoen is de centrale doelstelling van de Wmo. Domein 4 bevat de volgende Wmo-prestatievelden die deelname aan de samenleving makkelijker maken:

- prestatieveld 3: informatie, advies en cliëntondersteuning (het gemeentelijke zorgloket);
- prestatieveld 5: bevorderen van deelname aan het maatschappelijk verkeer en het zelfstandig functioneren voor de bijzondere Wmo-doelgroepen;
- prestatieveld 6: verlenen van voorzieningen gericht op behoud van zelfstandigheid of deelname aan het maatschappelijk verkeer.

Het bevorderen van meedoen houdt in dat we als gemeente én als samenleving inwoners ondersteunen in hun zelfredzaamheid, zodat zij zo lang mogelijk mee kunnen doen. Daarbij worden inwoners actief aangesproken op hun eigen verantwoordelijkheid. Dit is ook nadrukkelijk verwoord in de regionale kadernota Wmo 2011-2014. Lokaal voegen we daar aan toe dat we bij de eigen kracht van mensen willen beginnen.

9.2. Eigen kracht als vertrekpunt

Rijssen-Holten is ervan overtuigd dat het meedoen van mensen begint bij de eigen kracht en de eigen verantwoordelijkheid van mensen. In de huidige samenleving zijn we dat wat kwijtgeraakt. Specifiek op het gebied van het verlenen van maatschappelijke zorg en hulpmiddelen heeft het marktdenken en de nadruk op verzekerde rechten geleid tot claimgericht gedrag en een toenemende (zorg)afhankelijkheid. De nadruk op beheersen en verantwoorden heeft geleid tot het opknippen van de zorg en daarmee ook van mensen (denk aan scheiding Wmo en AWBZ). Beleidsmakers en professionals zijn hierin ook meegegaan, met als gevolg een steeds grotere neiging tot het bieden van steeds meer zorg en het overnemen van de eigen verantwoordelijkheid. Dit is geen toekomstbestendige weg. Daarom willen we deze spiraal nadrukkelijk doorbreken. De nadruk moet liggen op kwaliteit van leven en die begint bij de eigen kracht en eigen mogelijkheden van inwoners. Als gemeente dagen we inwoners uit verantwoordelijkheid te nemen voor hun leven en een actieve bijdrage te leveren aan het leven van anderen en aan de samenleving/wijk en buurt. We zoeken de komende jaren actief de eigen kracht van inwoners op. Want als je eigen kracht hebt, en dat heeft iedereen wel op de een of andere manier, kun je die gebruiken om anderen te helpen. Steeds opnieuw zoeken we naar wat iemand nog wel kan en leuk vindt. Deze focus op eigen mogelijkheden en zelfredzaamheid heeft vaak een positieve invloed op een beperking die iemand heeft. Het uiteindelijke doel is dat iedereen naar vermogen meedoet en blijft meedoen in onze samenleving. De focus op eigen kracht is nadrukkelijk niet bedoeld als ontkenning dat mensen ondersteuning nodig hebben. Eigen kracht betekent niet “zoek het zelf maar uit”. Als er ondersteuning nodig is, moet die geboden worden en van goede kwaliteit zijn.

Voor een goede vormgeving van de benodigde (lokale) ondersteuning staan de komende vier jaar een drietal begrippen centraal: *compensatieplicht*, *maatwerk* en *de Kanteling*. Hieronder gaan wij achtereenvolgens in op de genoemde begrippen.

9.3. Compensatieplicht

Met de komst van de Wmo is de zorgplicht vervangen door de compensatieplicht. Onder de compensatieplicht is er niet langer sprake van recht op (individuele) voorzieningen. Compensatie kan bestaan uit informatie en advies, waardoor de burger zelf weer verder kan (eigen kracht, eigen netwerk). Compensatie kan ook bestaan uit doorverwijzing naar collectieve en algemene voorzieningen (welzijn, ontmoetingsactiviteiten, maaltijdservice, klussendienst et cetera.). In het uiterste geval bestaat compensatie uit de inzet van individuele voorzieningen (een scooter, hulp bij het huishouden, een woningaanpassing, een Regiotaxipasje et cetera.). Compensatie betekent daarmee maatwerk voor elke burger. De individuele situatie van de burger is bepalend voor de benodigde compensatie. Verder

leidt de compensatieplicht tot een resultaatverplichting: als gemeente moeten we samen met de burger het te realiseren resultaat vaststellen en hierover afspraken maken. Door een goede toepassing van de compensatieplicht hopen we op termijn een vierledig doel te realiseren:

- a) het vinden en/of bieden van passende ondersteuning voor de individuele burger met een ondersteuningsvraag (maatwerk);
- b) het versterken of behouden van zelfredzaamheid en regie bij de individuele burger met een ondersteuningsvraag;
- c) het blijven of weer kunnen meedoen van alle burgers (kwaliteit van leven);
- d) het versterken van de lokale samenleving.

9.4. Maatwerk

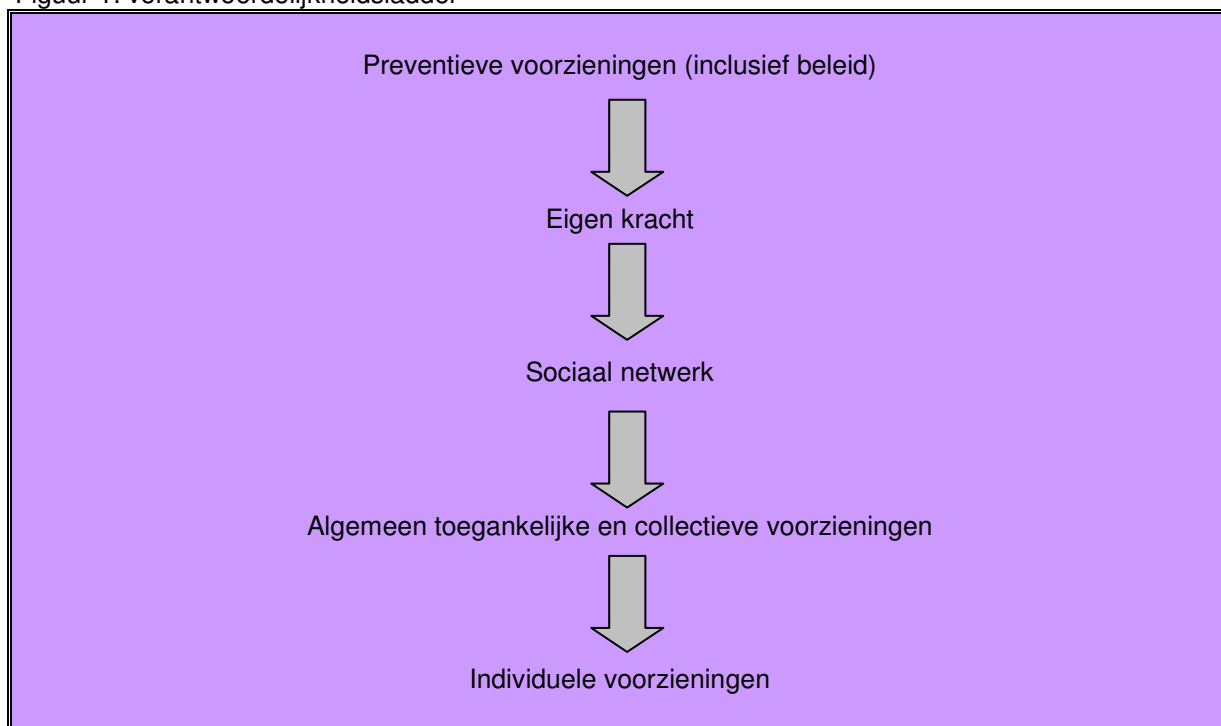
Maatwerk is een op het individu toegesneden combinatie van eigen kracht, hulpbronnen in de omgeving, algemene en collectieve voorzieningen en eventuele individuele voorzieningen of ondersteuning. De centrale vraag daarbij is wat de participatie-ambitie is van de burger en in hoeverre hij daarbij belemmeringen ondervindt als gevolg van zijn beperking(en). Wat het hebben van een beperking betekent is immers in elke situatie anders: het vloeit voort uit de wisselwerking tussen personen met beperkingen en hun omgeving. Door te investeren in het instrument “het gesprek”⁷ met de burger is het mogelijk te breken met de gedachte dat een beperking automatisch leidt tot een belemmering, en een belemmering per se leidt tot de inzet van (individuele) voorzieningen. Daarnaast willen we de komende jaren bij de (door)ontwikkeling van “het gesprek” ook nadrukkelijk inzetten op het principe van wederkerigheid. Dit principe houdt in dat de burger met een beperking niet alleen een ontvanger is van ondersteuning, maar zelf ook een bijdrage kan leveren, door bijvoorbeeld vrijwilligerswerk te verrichten. Door deze vorm van empowerment kunnen burgers met een beperking meer de verantwoordelijkheid over het eigen leven op zich nemen en ook actiever onderdeel uit gaan maken van de (lokale) samenleving.

9.5. De Kanteling

De Kanteling richt zich op de doorontwikkeling van de Wmo-praktijk in een richting waarin meer dan nu participatie (in plaats van zorg), resultaten (in plaats van voorzieningen) en maatwerk (in plaats van werken volgens vaste regels/richtlijnen(=protocollering)) centraal staan. Dit betekent dat de uitvoering van de Wmo van claim- en voorzieningengestuurd veranderd moet worden in een uitvoering waarin resultaat en participatie centraal staan. Onder de AWBZ en de Wvg (Wet voorzieningen gehandicapten) – en ook in de eerste jaren van de Wmo – is een te centrale plaats ingeruimd voor door de overheid gefinancierde voorzieningen, waar mensen met beperkingen recht op hebben. De primaire verantwoordelijkheid voor hun participatie ligt echter niet bij de overheid, maar bij hen zelf en bij hun sociale omgeving. Ook bredere maatschappelijke verbanden hebben een verantwoordelijkheid in de ondersteuning van mensen met een beperking. Pas als burger en maatschappij het samen niet redden, komt de overheid in beeld (overheid als vangnet). Deze insteek wordt gevisualiseerd in de zogenaamde *verantwoordelijkheidsladder*.

⁷ Dit instrument wordt verderop in dit hoofdstuk toegelicht.

Figuur 1: verantwoordelijkheidsladder

Van belang bij deze ladder is dat het niet de bedoeling is om (op termijn) geen individuele voorzieningen meer aan te bieden. De ladder drukt de relatie uit van ondersteuningsbronnen binnen een individueel arrangement. De draagkracht en draaglast bepaalt in de individuele situatie de balans tussen de ondersteuningsbronnen. Van de burger wordt daarmee niet verwacht dat hij (direct) een voorziening aanvraagt, maar dat hij zich meldt bij de gemeente of een ketenpartner met een participatieprobleem. Toetssteen van het, in overleg met de burger, samengestelde arrangement is niet een protocollaire beoordeling van beperkingen en toewijzing van voorzieningen, maar de vraag of het arrangement volgens de burger en gemeente leidt tot het (wettelijk bepaalde) resultaat: meedoen. Wij zijn ons ervan bewust dat het doorvoeren van de Kanteling om durf vraagt. Vooraf is niet altijd duidelijk of wijzigingen juridisch gezien waterdicht zijn. De Wmo-jurisprudentie is nieuw en volop in ontwikkeling. Dit betekent dat we soms het risico lopen om door de rechter teruggefloten te worden.

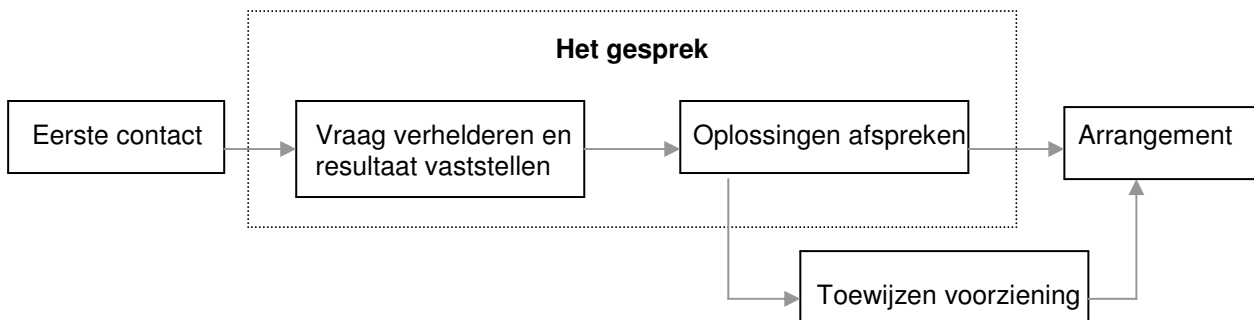
De Kanteling krijgt de komende jaren in Rijssen-Holten praktisch vorm langs drie sporen:

1. invoering van "het gesprek" als centraal element in de uitvoering;
2. (door)ontwikkeling van Wmo-arrangementen op basis van de verantwoordelijkheidsladder;
3. vaststellen van verordening en beleidsregels gebaseerd op te behalen resultaten volgens de uitgangspunten van de Kanteling.

Ad 1: "Het gesprek"

In het gesprek wordt de ondersteuningsbehoefte van de inwoner in kaart gebracht. Wat kan iemand wel, wat niet en welke ondersteuning is daarbij nodig? Welk resultaat moet bereikt worden? Aan de hand van de antwoorden op de vragen wordt naar oplossingen gezocht. Het pakket aan oplossingen dat wordt afgesproken, wordt het arrangement genoemd. Het gaat om een onderling samenhangend pakket van informele ondersteuning, algemene en individuele voorzieningen. Doordat arrangementen breed samengesteld kunnen zijn, zullen vaak meerdere aanbieders en partners betrokken zijn bij de uitvoering. Schematisch ziet het gesprek er als volgt uit:

Figuur 2: weergave van de onderdelen van “het gesprek”

Voor de Wmo-medewerkers vergt de Kanteling-aanpak een omslag in de praktijk: van indicatiesteller van Wmo-voorzieningen naar participatieadviseur. De rol van medewerkers verandert van voorzieningenverstrekker naar spin in het web en kenner van de sociale infrastructuur. Dit betekent dat er meer aandacht is voor het leggen van verbindingen binnen én buiten de gemeentelijke organisatie. Hoe dit in de praktijk in de samenwerking met ketenpartners vorm krijgt, wordt de komende vier jaar een belangrijk thema. Uiteraard worden de Wmo-medewerkers geschoold in de nieuwe manier van werken. Tevens worden in de toekomst naast “het gesprek” ook nieuwe methoden ontwikkeld. Kantelen betekent oefenen, organiseren, uitvoeren en weer bijstellen. Dat vraagt tijd. Het is een uitdaging om enerzijds het tempo er goed in te houden en anderzijds voldoende tijd te nemen voor reflectie.

Bovenstaande aanpak van de Kanteling wordt gezien als een eerste fase van het Kantelingsproces, die hoofdzakelijk intern (binnen de gemeentelijke organisatie) is gericht. De tweede fase van de aanpak is gericht op de Kanteling van alle betrokken ketenpartners. Het streven daarbij is gericht op het bewerkstelligen van eenzelfde manier van werken en handelen als de Gekantelde Aanpak bij de gemeente intern.

Ad 2: (Door)ontwikkeling van Wmo-arrangementen

Op dit moment zijn op het gebied van domein 4 o.a. de volgende organisaties actief:

- Zorgloket
- Stichting Vrijwillige Thuiszorg Overijssel, Stichting Carinova, Stichting Mantelzorg hulp Rijssen (bieden mantelzorgondersteuning)
- Stichting Welzijn Ouderen Rijssen-Holten (ouderenadviseurs, personenalarmering)
- Stichting Socuwe (activiteiten voor verschillende doelgroepen)
- Stichting Tafeltje Dekje (maaltijdvoorziening)
- Gehandicaptensportvereniging
- Algemeen Maatschappelijk Werk
- Woningcorporaties (Viverion en De Goede Woning)
- Stichting MEE IJsseloevers (spreekuur in Zorgloket)
- Aanbieders van huishoudelijke hulp
- Leverancier van hulpmiddelen
- Thuiszorgaanbieders
- Eerstelijns gezondheidsorganisaties (onder andere huisartsen, fysiotherapeuten).

Alle genoemde organisaties leveren of bieden voorzieningen die het inwoners makkelijker maken om mee te doen aan de samenleving.

Een cruciaal onderdeel van de Kanteling is het uitbreiden of veranderen van het voorzieningenaanbod in de gemeente. In de omschakeling van verzorgingsstaat naar participatiemaatschappij is het nodig de ondersteuningsbehoefte van burgers in Rijssen-Holten steeds meer door de eigen omgeving te laten oplossen (vrijwilligers, mantelzorgers)

en door algemene voorzieningen in de wijken en buurten. Dit betekent voor welzijnsorganisaties een ontwikkeling van een nieuwe rol, waarbij de ondersteuning gericht wordt op het versterken van de eigen kracht en informele ondersteuning. Professionals in het welzijnswerk worden daarmee gestimuleerd om activiteiten, die ook door vrijwilligers kunnen worden gedaan, te faciliteren in plaats van uit te voeren. De ruimte die dit voor professionals biedt, dient te worden ingevuld met het opzetten van (ver)nieuwe(nde) activiteiten. De aanwezigheid van voldoende goede zorg en welzijn is niet vanzelfsprekend. De druk op de voorzieningen neemt toe door de vergrijzing, de druk op de financiële middelen is groot en de beschikbaarheid van voldoende gekwalificeerd personeel neemt af. De gemeente Rijssen-Holten ziet het als haar taak om hierin goed de vinger aan de pols te houden en samen met ketenpartners oplossingen voor eventuele problemen of lacunes te vinden. Wij ondersteunen de samenwerking tussen verschillende lokale organisaties daar waar mogelijk, zodat er een meer sluitend (keten)aanbod van voorzieningen ontstaat. Daarnaast zoekt Rijssen-Holten de komende beleidsperiode van vier jaar naar vormen van ondersteuning waarbij mensen elkaar kunnen ontmoeten, waar mensen actief zijn en misschien ook juist anderen tot steun kunnen zijn. Een lunch in bijvoorbeeld een speeltuingebouw in plaats van een maaltijd die aan huis wordt bezorgd. Een scootmobiel op afroep beschikbaar uit een nabijgelegen pool in plaats van een individuele scootmobiel. Ook de te ontwikkelen inlooppunten in het kader van het Masterplan Wonen, Welzijn en Zorg dragen bij aan het ontmoeten van mensen en het aangaan van contacten. Een aandachtspunt daarbij is de toegankelijkheid van accommodaties op meer flexibele tijdstippen; de avonden en weekenden zijn momenten dat toegankelijkheid eveneens gewenst is. Ketenpartners, burgers, kerken/diaconieën, buurtverenigingen, de Wmo-adviesraad en andere adviesorganen kunnen ideeën aandragen voor de ontwikkeling van nieuwe vormen van ondersteuning. Wij hopen inwoners op de beschreven manieren actief te ondersteunen bij het zelfstandig onderhouden en opbouwen van een sociaal netwerk (in de eigen wijk of buurt). Tevens beogen wij een toename van inwoners die vrijwilligerswerk in de wijk of buurt uitvoeren. Met de genoemde ketenpartners samen willen we creatief zoeken naar slimme manieren om individuele voorzieningen⁸ om te zetten in collectieve activiteiten. Collectieve arrangementen zijn naar verhouding goedkoper en hebben vaak een meerwaarde voor de burgers zelf. Het gaat dus niet om het bezuinigen zelf, maar om het investeren in slimmere aanpakken, betere samenwerking tussen betrokken organisaties en daarmee om meer maatschappelijk rendement voor en met burgers. Dit moet bijdragen aan een toekomstbestendig lokaal stelsel van zorg en welzijn. Bij de omslag van individuele voorzieningen naar collectieve voorzieningen gaan we de raakvlakken met de Wwb (Wet werk en bijstand), bijvoorbeeld in de vorm van werkervaringsplaatsen, en het participatiebudget onderzoeken. Wij zijn voornemens om de omslag van individuele voorzieningen naar collectieve voorzieningen geleidelijk door te voeren. Dit betekent werken met projecten (dat wil zeggen kleinschalig opstarten), zodat er ruimte is om te leren van zaken die goed gaan en die niet goed gaan of anders uitpakken dan beoogd is (zie actiepunten 2 en 3 in domein 1).

Ad 3: Verordening en beleidsregels gebaseerd op te behalen resultaten volgens de uitgangspunten van de Kanteling.

Het huidige beleid op domein 4 is actueel en op onderdelen aangepast aan vernieuwde wetgeving (wetswijziging Wmo per 1-1-2010) en jurisprudentie. Bij de totstandkoming van het huidige beleid is vooral gekeken naar de uitvoeringspraktijk van voorgaande wetgeving (Wet voorzieningen gehandicapten en AWBZ). Dit betekent dat het beleid nog grotendeels voorzieningengericht en claimgericht is opgesteld. In het licht van de Kanteling is het nodig dat beleidsstukken als de verordening Wmo, het (financieel) Wmo-besluit en het verstrekkingenboek, herzien worden.

⁸ De kwaliteit van het individuele voorzieningenniveau staat de komende jaren niet ter discussie. (Zie ook regionale kadernota Wmo 2011-2014.)

Samengevat ziet Rijssen-Holten de vraag van de burger als het startpunt van de weg naar ondersteuning. Daarnaast is diezelfde vraag ook aanleiding om de eigen mogelijkheden in kaart te brengen die de burger in zijn eigen unieke situatie heeft. Want het antwoord op die vraag ligt in de eigen kracht, de omgeving en de passende ondersteuning. Wij zijn ervan overtuigd dat de Kanteling een bijdrage zal leveren aan de volgende resultaten:

- meer tevredenheid;
- meer eigen oplossingen;
- verschuiving van individuele naar algemene of collectieve voorzieningen;
- betere mogelijkheden om mee te doen;
- krachtiger samenleving, omdat meer mensen meedoen.

Vanuit die overtuiging willen we komende vier jaar dan ook samen met inwoners, instellingen, organisaties en bedrijven de Kanteling vormgeven. Communicatie over de Kanteling is van cruciaal belang. In paragraaf 11.3 leest u daar meer over. Naast de drie hiervoor genoemde sporen waarop we lokaal de Kanteling willen vormgeven, is er nog een aantal andere aandachtspunten te benoemen die de komende jaren van belang zijn.

9.6. Keuzemogelijkheden en keuzevrijheid

Er moet een goed inzicht zijn in alle activiteiten (zorg, welzijn, sport, cultuur, buurtactiviteiten), vrijwilligers(organisaties) en voorzieningen, zodat inwoners en professionals weten waar iemand mee in contact kan worden gebracht. Als een inwoner ondersteuning nodig heeft, kan hij kiezen uit een scala van mogelijkheden. De digitale sociale kaart Twente (www.socialekaarttwente.nl), die de komende jaren verder wordt ontwikkeld (toevoegen van het productaanbod), kan hierin behulpzaam zijn. Het aanbod moet voldoende keuzemogelijkheden bieden. De gemeente Rijssen-Holten ziet toe op de diversiteit in het aanbod (gemaakte afspraken zoveel mogelijk vastleggen) en zal dit waar mogelijk en nodig bevorderen. Dit geldt voor zorg en welzijn en het wonen met ondersteuning. Keuzevrijheid ten aanzien van individuele voorzieningen wordt geboden door de keuzemogelijkheid uit een voorziening in natura of een persoonsgebonden budget.

9.7. Wonen

De woning is de uitvalsbasis voor het meedoen in de samenleving. Voor mensen met beperkingen is de afstand tot voorzieningen en de toegankelijkheid van woning en woonomgeving van groot belang. Rijssen-Holten streeft ernaar dat mensen zo gewoon mogelijk kunnen wonen en in hun woning en woonomgeving zo min mogelijk belemmeringen ervaren. Verwacht wordt dat de kwaliteit van het woningaanbod de komende jaren wordt versterkt door de toepassing van moderne technologie en domotica, die het comfort en de veiligheid in de woning vergroten. Uiteraard hebben inwoners een eigen verantwoordelijkheid om hun wooncarrière vorm te geven. In de komende jaren wordt bij de uitvoering van het Masterplan Wonen, Welzijn en Zorg de participatiemogelijkheden van inwoners steeds weer meegewogen. Er zal ook aandacht zijn voor de relatie tussen het wonen en de noodzakelijke zorg- en welzijnsvoorzieningen. Samen met ketenpartners streven wij naar een zo optimaal mogelijke vormgeving van de woonomgeving. Tevens zullen wij meer aandacht schenken aan (mogelijkheden voor) levensloopbestendig bouwen.

9.8. Een betere weg naar ondersteuning realiseren

Belangrijke prioriteit voor de komende jaren is het verbeteren van de weg naar ondersteuning. Dit is van essentieel belang wil de Kanteling slagen. Uit diverse onderzoeken blijkt namelijk dat inwoners het lastig vinden om hun weg te vinden in de voorzieningen van verschillende wetten (Zorgverzekeringswet, Wmo, AWBZ, Wet op de jeugdzorg et cetera). Tijdens de lokale bijeenkomsten in het kader van de Wmo en de AWBZ-pakketmaatregel kwam de behoefte aan een laagdrempelig aanspreekpunt, dat letterlijk naast inwoners staat en dat inwoners ook warm overdraagt aan andere instellingen en/of hulpverleners, nadrukkelijk naar voren. Een persoonlijk ondersteuner die ook outreachend werkt (d.w.z. op huisbezoek gaat en niet statisch vanuit een kantoor werkt) werd als een mogelijkheid

genoemd om verbeteringen in de ondersteuning aan te brengen. Een persoonlijk ondersteuner is één van de mogelijkheden tot verbetering. Andere mogelijke verbeteringen zijn deze nieuwe taak toe te voegen aan bestaande functies (Wmo medewerkers, ouderenadviseurs) en het verbeteren en aanpassen van digitale (hulp)middelen, zodat daarmee meer en betere ondersteuning wordt geboden. Uit die lokale bijeenkomsten kwam ook naar voren dat maatregelen pas ingezet moeten worden als de doelgroep duidelijk in beeld is en de specifieke ondersteuningsbehoefte bekend is. Op dat moment bestond daarover nog geen duidelijkheid. Vanuit het veld komen er nu signalen dat de effecten van de AWBZ-pakketmaatregel geleidelijk aan wat duidelijker worden. Nader onderzoek moet uitwijzen welke specifieke ondersteuning er nodig is en wat de mogelijkheden zijn om in die behoefte te voorzien. De tweede helft van 2011 en 2012 willen we gebruiken om daar onderzoek naar te doen en met voorstellen op dit punt te komen.

9.9. Inclusief beleid / Agenda 22⁹

Inclusief beleid omvat beleid dat vooraf rekening houdt met de mogelijkheden en beperkingen van mensen, bijvoorbeeld door te zorgen voor levensloopbestendige woningen, een adequate inrichting van de openbare ruimte en goede toegankelijkheid van vervoer en gebouwen. Inclusief beleid is een (integrale) manier van denken en werken waarin op alle beleidsterreinen zowel maatregelen worden getroffen die algemeen van aard zijn als ook maatregelen die specifiek de zelfredzaamheid en participatie van mensen met een beperking stimuleren. Dit betekent eveneens dat beleidsvelden met verschillende wet- en regelgeving met elkaar worden verbonden. Via inclusief beleid worden we als gemeente gedwongen om de middelen zo in te zetten dat een maximaal aantal burgers profijt heeft van algemene voorzieningen. Het uitgangspunt is algemeen waar mogelijk, specifiek waar nodig. Inclusief beleid heeft twee invalshoeken. Aan de ene kant beleid dat de maatschappij op allerlei levensgebieden toegankelijker maakt, aan de andere kant het ontwikkelen van de kracht van inwoners om meer actief te participeren en om een eventuele ondersteuningsbehoefte kenbaar te maken. Inclusief beleid beoogt daarmee een efficiënte inzet van publieke middelen, onder andere door 'reparaties' achteraf door de gemeente (zoveel als mogelijk) te voorkomen. Het leidt daarmee tot minder specifieke (individuele) voorzieningen, ten gunste van een beter bruikbaar en breed inzetbaar algemeen voorzieningenaanbod. Inclusief beleid kan alleen tot stand komen wanneer dit gemeentebreed (zowel ambtelijk als bestuurlijk) wordt omarmd. Het is daarom geen taak of opdracht voor de afdeling Mens en Werk (verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wmo) alleen. Afstemming en samenwerking tussen de verschillende gemeentelijke afdelingen is een cruciale randvoorwaarde. Wij gaan de mogelijkheid voor opname van een participatieparagraaf in de bestuursvoorstellen onderzoeken. Voordeel van een dergelijke paragraaf is dat de toegankelijkheid en bruikbaarheid voor mensen met een beperking dan standaard bij ieder bestuursvoorstel wordt meegenomen.

⁹ In 1993 nam de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties unaniem de 22 Standaardregels voor gelijke kansen voor mensen met een handicap aan. Dat betekent dat de 22 Standaardregels zijn aangenomen door alle lidstaten, waaronder Nederland. Daarmee vormen de Standaardregels het officiële beleidskader voor overheden. Om te bouwen aan een samenleving waarin iedereen volwaardig burger kan zijn en ook zo wordt gezien, is een planmatige en systematische benadering nodig. Agenda 22 is een op de 22 Standaardregels gebaseerde methode voor het maken van beleidsplannen voor mensen met beperkingen. Met behulp van deze methodiek wordt gestimuleerd dat op alle beleidsterreinen gedacht wordt aan mensen met een beperking. Oftewel: inclusief beleid. Beleid maken mét de belangenorganisaties samen, mét ingebrachte kennis en ervaring van ervaringsdeskundigen.

9.10. Resultaatverwachtingen

Voor het domein “Meedoen makkelijker maken” kunnen de volgende resultaatverwachtingen worden geformuleerd:

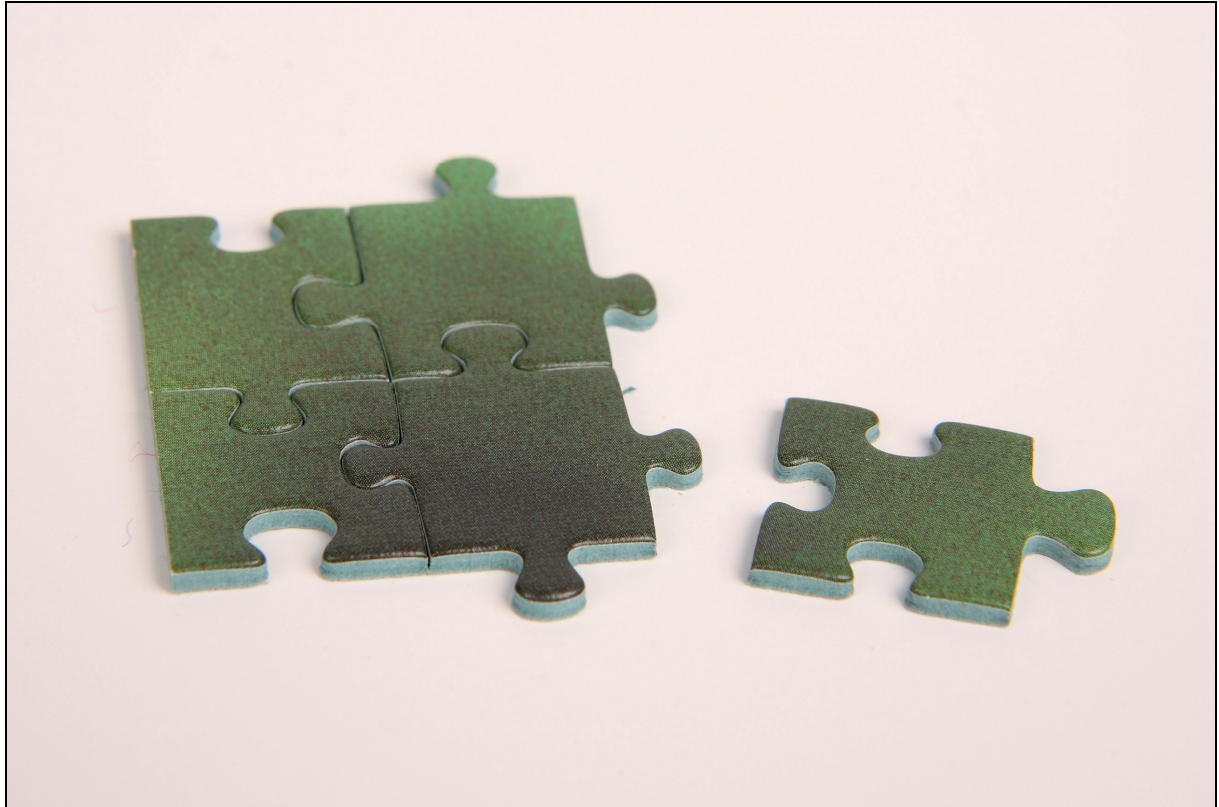
- De Kanteling heeft, zowel qua cultuuromslag als qua voorzieningenaanbod, vorm gekregen (er wordt gewerkt met arrangementen zowel binnen de gemeente als bij zorgpartners), maar wordt ook na 2014 nog verder doorontwikkeld.
- Er is een begin gemaakt met de vormgeving van ‘inclusief beleid’. Dit houdt in dat er in 2014 bij (beleids)ontwikkeling vooraf rekening wordt gehouden met inwoners met een beperking, zodat er minder individuele voorzieningen hoeven te worden ingezet.
- Een houdbaar verstrekkingenbeleid, waarbij de kwaliteit van het huidige verstrekkingenniveau leidend is.

9.11. Actiepunten domein 4

Domein 4 vormt een centraal element in dit beleidsplan. Binnen dit domein zal de komende jaren het meest veranderen. De actiepunten die naar voren zijn gekomen, hebben vooral te maken met het vormgeven van de Kanteling. In de volgende tabel worden de actiepunten voor domein 4 nog eens samengevat.

	Domein 4: Meedoen makkelijker maken	2011	2012	2013	2014
1.	Het vormgeven van het Wmo-proces waarbij het “geKantelde gesprek” een centrale plek in de uitvoering inneemt.	X	X		
2.	Het (door)ontwikkelen van Wmo-arrangementen.		X	X	X
3.	Sturen op het ontwikkelen van een nieuwe rol voor ketenpartners (o.a. door prestatieafspraken). Specifiek punt daarbij is de evaluatie van de ouderenadviseurs in het licht van de Kanteling.	X	X	X	X
4.	Het realiseren van een omslag van individuele voorzieningen naar collectieve voorzieningen. Daarbij rekening houden met raakvlakken met de Wwb (bijvoorbeeld werkervaringsplaatsen) en participatiebudget.	X	X	X	X
5.	Starten met een pilot scootmobielpool en op basis van de resultaten daarvan de voors en tegens voor een scootmobielpool afwegen en een go/no-go besluit nemen.	X	X		
6.	Opstellen van een raamwerk waarin de noodzakelijke aanpassingen aan de Wmo-verordening, het financieel Wmo-besluit en het bijbehorende verstrekkingenboek in beeld worden gebracht naar aanleiding van de specifieke lokale invulling van de Kanteling. De daadwerkelijke herziening van genoemde regelgeving.	X	X	X	X
7.	Het op de hoogte brengen van inwoners van het				

	aanbod aan activiteiten en ondersteuningsmogelijkheden binnen de gemeente en in hun eigen wijk, onder andere door de digitale sociale kaart Twente door te ontwikkelen (uitbreiding met productaanbod) en onder de aandacht te brengen.	X	X	X	X
8.	Het maken van een uitvoeringsprogramma voor het nieuwe Masterplan Wonen, Welzijn en Zorg samen met alle betrokken partners. Waar mogelijk direct uitvoering geven aan projecten, die bijdragen aan het Masterplan (zie punt 5)	X	X	X	X
9.	Als gevolg van de AWBZ-pakketmaatregel de mogelijkheden onderzoeken voor verbeteringen van de weg naar ondersteuning en deze verbeteringen door middel van een beleidsvoorstel concreet maken.	X	X		
10.	De vormgeving van inclusief beleid optimaliseren, onder andere afstemming met en samenwerking tussen verschillende gemeentelijke afdelingen.	X	X	X	X

Kantelen doe je samen

Dus ook samen puzzelen naar goede oplossingen

10. Domein 5: Preventie, zorg en opvang

10.1. Inleiding

Domein 5 omvat de volgende prestatievelden van de Wmo:

- ❑ prestatieveld 7: bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang en het voeren van beleid ter bestrijding van huiselijk geweld;
- ❑ prestatieveld 8: bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen;
- ❑ prestatieveld 9: verslavingsbeleid.

De onderwerpen die onder dit domein vallen, worden voor een belangrijk deel (sub)regionaal opgepakt. In de regionale kadernota Wmo 2011-2014 is hieraan dan ook de nodige aandacht besteed. Lokaal zijn er echter ook de nodige ontwikkelingen, die we in dit beleidsplan Wmo willen belichten.

10.2. Beleid preventie, zorg en opvang in Rijssen-Holten

Jaarlijks stellen de centrumgemeenten verschillende overzichten op van de doelgroepen in domein 5. Wij gebruiken deze overzichten (monitor verslaafden en daklozen, monitor veelplegers Twente en monitor huiselijk geweld Twente) om het lokale beleid op de actuele situatie en behoeften af te stemmen. Daarnaast leveren de bestaande netwerken input voor lokaal beleid. Rijssen-Holten zet ten aanzien van domein 5 vooral in op preventief beleid. We kiezen daarbij voor voortzetting van het huidige beleid, waarin de zogenoemde ketenbenadering centraal staat. Om de ketenaanpak sluitend te krijgen, heeft de afstemming tussen lokale en regionale voorzieningen aandacht. Samenwerkingsafspraken die we als gemeente hebben met de centrumgemeenten Almelo en Enschede vormen voortdurend een punt van aandacht. Daarnaast vormt lokaal de samenwerking met de huisartsen een belangrijk aandachtspunt. Huisartsen vervullen een cruciale rol in het vroegtijdig opsporen van problemen en het vroegtijdig formuleren van een hulpaanbod. De komende jaren willen we onderzoeken of het mogelijk is om huisartsen en/of hun praktijkondersteuners meer te betrekken bij de ketenaanpak. Tevens willen we bekijken of de partijen, die lokaal signalen en/of knelpunten opvangen ten aanzien van individuen en/of groepen, op een eenvoudige manier kunnen worden uitgebreid. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan mensen bij de reinigingsdienst, wijkopzichters en BOA's (buitengewone opsporingsambtenaren). Verder willen we onderzoeken of een bestaande meldlijn van de gemeente kan worden uitgebreid voor het doorgeven van signalen wanneer er iets misgaat met een inwoner. De praktijk toont aan dat de anonieme kliklijn bij justitie goed scoort. Wellicht kan een lokale meldlijn leiden tot meer oren en ogen, zodat er eerder ondersteuning ingezet kan worden ingezet in situaties die dreigen te escaleren. Deskundigheidsbevordering van interne en externe partners ten aanzien van het opsporen van probleemsituaties is daarbij van groot belang.

10.3. Vangnet 23+

In november 2010 is het convenant vangnet 23+ ondertekend door de gemeente en de betrokken ketenpartners. Het vangnet 23+ beoogt de betrokken hulpverleners rondom een ingewikkelde hulpvraag samen te brengen. Het vangnet 23+ richt zich daarbij, conform de Kanteling, primair op het zoeken en versterken van de eigen kracht en het netwerk van de persoon. Ook vindt er afstemming plaats over de benodigde (liefst tijdelijke) hulpverlening en worden er afspraken gemaakt over de coördinatie. De valkuil van het bieden van steeds meer zorg en ondersteuning wordt op deze manier zo veel mogelijk vermeden. Het vangnet 23+ is met ingang van januari 2011 actief gaan draaien. Wij volgen dit nauwgezet en zetten ons in voor een zo groot mogelijke betrokkenheid van ketenpartners.

10.4. Aansluiting met Veiligheidshuizen

Lokaal wordt het CJG-beleid in samenhang met het plan van aanpak Ketenregie uitgevoerd, waarbij zowel subregionaal als op Twents niveau wordt samengewerkt. Bijzondere aandacht is er voor de aansluiting met Veiligheidshuizen. In een Veiligheidshuis (een

samenwerkingsverband) werken instanties op één locatie samen aan opsporing, vervolging, berechting en hulpverlening. Het doel van de samenwerking is het terugdringen van overlast, huiselijk geweld en criminaliteit. De samenwerking en samenhang met het veiligheidsbeleid en het Veiligheidshuis wordt vormgegeven aan de hand van concrete situaties. De ketenpartners signaleren problemen, bedenken oplossingen en voeren die samen uit. Werkprocessen worden op elkaar afgestemd, zodat strafrecht en zorg elkaar aanvullen. Ingezet wordt op gedragsverandering, recidivevermindering en verbetering van de kwaliteit van leven van de delinquent. Men werkt dadergericht, gebiedsgericht en probleemgericht. Rijssen-Holten dient aan te sluiten bij Veiligheidshuis Almelo. De besprekingen hierover zijn gestart.

10.5. Afstemming met integrale veiligheid

Het beleidsterrein integrale veiligheid heeft een grote overlap met domein 5. Hierbij kan gedacht worden aan jeugd en veiligheid, ontslag na detentie, huiselijk geweld en het opleggen van een huisverbod. Intern bestaat er echter (nog) geen bestuurlijk en ambtelijk structureel overleg over de overlappingen tussen domein 5 en integrale veiligheid. In hoofdstuk 7 is in paragraaf 12 al melding gemaakt van het beschikbaar stellen van extra formatie om de ambtelijke regierol op dit punt te versterken. Deze functionaris komt ook met voorstellen voor bestuurlijke afstemming.

10.6. Wet tijdelijk huisverbod (huiselijk geweld)

De uitvoering van de Wet tijdelijk huisverbod is onderdeel van de brede regionale aanpak van huiselijk geweld. De komende jaren wordt de huidige aanpak verbeterd en uitgebreid. Binnen het lokale vangnet 23+ wordt bekeken worden of en hoe huiselijk geweld eerder herkend kan worden.

10.7. Verslavingspreventie

In het kader van verslavingspreventie hebben we de beschikking over een jaarlijks budget waaruit voorlichting op scholen (basisonderwijs en voortgezet onderwijs) gefinancierd wordt. Deze voorlichting kan verschillende verslavingsvormen betreffen: drugsverslaving, drankverslaving, gokverslaving. De activiteiten in het kader van verslavingspreventie gaan we de komende jaren continueren.

10.8. Resultaatverwachtingen

Voor het domein "Preventie, zorg en opvang" kunnen de volgende resultaatverwachtingen worden benoemd:

- Een goed functionerende ketenaanpak voor de doelgroepen van domein 5, onder ander door een goede samenwerking met ketenpartners.
- Extra oren en ogen in de gemeente, zodat er eerder kan worden ingegrepen in dreigende, escalerende probleemsituaties.

10.9. Actiepunten domein 5

In dit hoofdstuk zijn de actiepunten ten aanzien van preventie, zorg en opvang aan de orde gekomen. Hieronder worden ze nog eens samengevat.

	Domein 5: Preventie, zorg en opvang	2011	2012	2013	2014
1.	In het beleid ten aanzien van domein 5 de ketenbenadering voortzetten en daar waar mogelijk verder optimaliseren, waarbij er specifiek aandacht is voor de afstemming tussen lokale en regionale voorzieningen. Voor 2011 wordt geprobeerd de afspraken tussen centrumgemeenten en de overige gemeenten over 'wie doet wat' vast te leggen in een convenant.	X X	X	X	X
2.	Onderzoeken of huisartsen en/of hun praktijkondersteuners meer betrokken kunnen worden bij de ketenaanpak.	X	X		
3.	Het opzetten, uitbreiden en verbeteren van de (digitale) signaleringssystemen (onder andere de mogelijkheid van een lokale meldlijn onderzoeken).		X	X	X
4.	Het bevorderen van de deskundigheid bij interne en externe partners in het opsporen van probleemsituaties.		X	X	X
5.	Het functioneren van het vangnet 23+ nauwgezet volgen en de betrokkenheid van ketenpartners stimuleren.	X	X		
6.	Inzetten op een goede aansluiting met het Veiligheidshuis Almelo.	X	X		
7.	Inzetten op een betere afstemming tussen domein 5 en het beleidsterrein integrale veiligheid. Invulling geven aan een regierol op dit snijvlak.	X	X	X	X
8.	De (regionale) aanpak Wet tijdelijk huisverbod verbeteren, lokaal onderzoeken of huiselijk geweld eerder herkend kan worden en door vangnetstructuur en andere signalen huisverboden voorkomen kunnen worden.	X	X	X	X
9.	De activiteiten in het kader van verslavingspreventie continueren.	X	X	X	X

De Kanteling: een veranderingsproces
intern en extern

11. Domein 6: Anders te werk

11.1. Inleiding

Om de inhoudelijke visie op de Wmo en de Kanteling te realiseren zal er zowel intern als extern een veranderingsproces plaats moeten vinden. De samenwerking met inwoners, ketenpartners en lokale organisaties staat daarin centraal. Het uitgangspunt van de vernieuwing zijn de inwoners zelf. De uiteindelijke doelstelling is dat zij beter en/of langer kunnen blijven meedoen in de samenleving. De focus van de gemeente verschuift van het verstrekken van (individuele) voorzieningen naar vraagverheldering en het ontwikkelen van nieuwe oplossingen, in samenspraak met inwoners en het maatschappelijk middenveld. De relatie tussen inwoners en gemeente wordt hiermee meer wederkerig. Het is niet langer de inwoner die een voorziening claimt en de gemeente die een aanvraag beoordeelt, maar de inwoner die samen met de gemeente in kaart brengt wat zijn mogelijkheden en belemmeringen zijn en met welke oplossingen hij zonodig ondersteund kan worden. Voor het realiseren van een cultuuromslag is het van belang om binnen de gemeentelijke organisatie te beginnen, zodat de uitstraling naar buiten ook verandert. Cultuurverandering begint bij de wijze van benaderen van inwoners.

11.2. Randvoorwaarden

Om een succes te maken van de Wmo is een aantal factoren van cruciaal belang:

- de bereidheid van inwoners om zo zelfstandig mogelijk te functioneren binnen de samenleving en betrokken te zijn bij de lokale samenleving;
- de bereidheid van inwoners en (lokale) organisaties om over de grenzen van de eigen omgeving heen te kijken en samen te willen werken;
- een (lokale) overheid die de regietaak op zich neemt om van de Wmo een succes te maken;
- een (lokale) overheid die bereid is middelen beschikbaar te stellen voor de Wmo.

De eerste twee factoren hebben we als gemeente niet in eigen hand. Wel wil de gemeente inwoners en organisaties stimuleren om hun zelfstandigheid, zorg voor en betrokkenheid bij de lokale samenleving actief op te pakken. Hierbij komt als snel het derde element van de succesfactoren om de hoek kijken: een gemeente die haar regietaak serieus neemt en inwoners en instellingen met elkaar verbindt. De komende jaren worden bewust momenten gecreëerd waarbij instellingen en inwoners met elkaar om tafel zitten om met elkaar te praten over de Wmo. De werkconferenties die in 2010 zijn georganiseerd (over de AWBZ--pakketmaatregel en het Wmo-beleidsplan) zijn daar voorbeelden van. We willen deze ingeslagen weg blijven bewandelen, om zo kennis op te doen, problemen te analyseren en behoeftes te peilen. Tegelijkertijd hopen wij onder andere op die manier draagvlak voor Wmo-beleid te creëren. Daarnaast geven wij als gemeente regelmatig voorlichting aan ketenpartners (bijvoorbeeld diaconieën, huisartsen en andere intermediairs) over ontwikkelingen binnen de Wmo. Naast regie zijn financiële middelen cruciaal voor het slagen van de Wmo. In hoofdstuk 12 wordt hier verder op ingegaan.

11.3. Communicatie

Goed communiceren met burgers en instellingen behoort onderdeel te zijn van het dagelijkse professionele handelen en is van belang voor het creëren van draagvlak. Uit de resultaten van het belevingsonderzoek Wmo blijkt dat een minderheid van de inwoners bekend is met de Wmo (43,6%). Hier ligt voor de komende jaren duidelijk een actiepunten. Als we als gemeente samen met inwoners en het maatschappelijk middenveld de Kanteling vorm willen geven, speelt communicatie een belangrijke rol. De boodschap wordt op de doelgroep afgestemd. Wij zijn ons daarbij bewust van de kracht van herhaling. Wij voeren de komende jaren een publiciteitscampagne omtrent de Kanteling uit, waarbij er zo veel mogelijk communicatiemiddelen worden benut om zo goed mogelijk aansluiting te vinden bij onze inwoners. Startpunt van de publiciteitscampagne is de uitgifte van een Wmo-krant in 2011.

Uit dit beleidsplan komen diverse actiepunten naar voren waarvoor een goede communicatie met burgers en instellingen van essentieel belang is. Voor bepaalde punten is de communicatie expliciet vast gelegd. Dat is niet in alle gevallen in dit plan geregeld. Het is de bedoeling dat in samenspraak met de Wmo-adviesraad Rijssen-Holten daarvoor in 2012 een communicatieplan wordt opgesteld. Onderdeel van dat communicatieplan is het benoemen van de communicatiekanalen voor de doelgroepen. In de nieuwe strategische visie is over de dienstverlening het volgende vermeld: "De gemeente Rijssen-Holten zet steeds meer in op digitalisering van de dienstverlening". Deze visie is ook van invloed op de communicatie over de actiepunten in dit beleidsplan. Burgers worden zoveel mogelijk naar de (verbeterde) website geleid.

11.4. Aansluiten bij actualiteit

Bij een andere manier van werken hoort een goede aansluiting op de actualiteit. Dit willen wij doen door jaarlijks de actiepunten in de subregionale kadernota Wmo 2011-2014 en in het lokale beleidsplan Wmo 2011-2014 te evalueren en te monitoren. Op basis daarvan stellen wij een op de actualiteit gebaseerde planning voor het nieuwe jaar vast. Wij denken dat deze manier van werken een randvoorwaarde is om goed in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen (bijvoorbeeld t.a.v. de jeugdzorg of de AWBZ), maar ook om de Wmo en de Kanteling voortdurend in beeld te houden.

11.5. Wmo-adviesraad Rijssen-Holten

De Wmo-adviesraad Rijssen-Holten speelt een belangrijke en actieve rol bij de vormgeving van het lokale Wmo-beleid. Zij brengt gevraagd en ongevraagd adviezen uit aan het college. De adviesraad bestaat uit een brede vertegenwoordiging van groepen in onze lokale samenleving. Er is veel waardering voor hun inzet. Als gemeente blijven wij de Wmo-adviesraad Rijssen-Holten (financieel) ondersteunen, zodat wij verzekerd zijn van de inbreng van lokale wensen en aandachtspunten bij het vormgeven van het Wmo-beleid. De Wmo-adviesraad zet de komende jaren in op goede achterbanraadpleging, waardoor wij er als lokale samenleving met elkaar voor zorgen dat het beleid goed aansluit op de dagelijkse praktijk.

11.6. Jaarlijks tevredenheidsonderzoek

Naast de inbreng van de Wmo-adviesraad Rijssen-Holten voeren wij ook jaarlijks een tevredenheidsonderzoek uit (over een specifiek Wmo-onderdeel). Dit onderzoek kan plaatsvinden in de vorm van een belevingsonderzoek, maar ook in de vorm van een participatieonderzoek. Dit doen we om kritisch naar ons beleid te kijken, maar ook om te benchmarken met andere gemeenten. Ook voldoen we daarmee aan de wettelijke verplichting van een jaarlijks tevredenheidsonderzoek. De uitkomsten van de onderzoeken worden uiteraard meegenomen bij de (door)ontwikkeling van beleid.

11.7. Resultaatverwachting

Voor het domein "Anders te werk" kan de volgende resultaatverwachting worden geformuleerd:

- De Kanteling heeft intern en extern vorm gekregen, waardoor de andere manier van werken meer vanzelfsprekend is geworden.

11.8. Actiepunten domein 6

In dit hoofdstuk is een aantal actiepunten ten aanzien van de andere manier van werken benoemd. Hieronder worden ze nog eens weergegeven.

	Domein 6: Anders te werk	2011	2012	2013	2014
1.	Samen met inwoners, professionals en instellingen (tijdens werkconferenties) per domein goede probleemanalyses uitvoeren, met als doel knelpunten en behoeften in kaart te brengen en daarop te anticiperen.	X	X	X	X
2.	Als gemeente duidelijk zijn over hoe de regierol wordt ingevuld (drie vormen mogelijk), zodat ketenpartners weten waar ze aan toe zijn (zie hoofdstuk 5).	X	X	X	X
3.	De Kanteling door middel van een publiciteitscampagne toelichten en onder de aandacht brengen en op die manier draagvlak (proberen te) realiseren. Als onderdeel van deze campagne in 2011 een laagdrempelige Wmo-krant uitbrengen, waarin de Kanteling (= cultuuromslag) duidelijk wordt uitgelegd.	X	X	X	X
4.	Samen met de Wmo-adviesraad opstellen van een communicatieplan voor dit beleidsplan.		X		
5.	Jaarlijks subregionale en de lokale Wmo-agenda evalueren, monitoren en daar waar nodig bijstellen. Dit leidt tot een nieuwe jaarplanning.	X	X	X	X
6.	Jaarlijks een tevredenheidsonderzoek uitvoeren (voor een specifiek Wmo-onderdeel) en de uitkomsten daarvan benutten bij de (door)ontwikkeling van Wmo-beleid.	X	X	X	X

De Wmo in Rijssen-Holten financieel doorvertaald

12. Financieel kader Wmo Rijssen-Holten

12.1. Inleiding

Voor de uitvoering van de in dit beleidsplan beschreven beleid is de beschikbaarheid van financiële middelen vanzelfsprekend een voorwaarde. Hieronder wordt aan de hand van de begroting 2011 een overzicht (zie tabel 1) gegeven van de begrote middelen in de Wmo over de verschillende domeinen. Deze middelen worden ingezet voor allerlei activiteiten binnen de verschillende domeinen. De genoemde tabel geeft een beeld van de totale omvang van de Wmo in onze gemeente.

Tabel 1: Overzicht Wmo-middelen

Domeinen	Begroet 2011
Domein 1: Samen leven in buurt en dorp	€ 4.985.700,-
Domein 2: Opgroeien en ontwikkelen	€ 1.694.300,-
Domein 3: Vrijwilligerswerk en mantelzorg	€ 218.400,-
Domein 4: Meedoen makkelijker maken	€ 7.161.500,-
Domein 5: Preventie, zorg en opvang	€ 19.700,-
Domein 6: Anders te werk	€ 106.600,-
Totaal	€ 14.186.200,-

De bovenstaande tabel is puur als richtinggevend bedoeld. De tabel geeft aan dat de Wmo-middelen circa 20% van de gemeentebegroting vormen (uitgaande van een gemeentebegroting van 70 miljoen euro). Daarnaast maakt de tabel inzichtelijk dat de Wmo financieel meer bestrijkt dan alleen de uitgaven voor individuele voorzieningen. Zo levert domein 1 een aanzienlijke bijdrage aan het totaal van de Wmo-middelen. Dit komt door de breedte van dit domein (omvat veel beleidsvelden).

12.2. Domein 4

Opvallend in het overzicht is de grote omvang van domein 4 (wat onder andere de individuele voorzieningen voor mensen met een beperking omvat). In dit domein zit vooral de compensatieplicht van de Wmo verwerkt. Hierdoor wordt dit domein gekenmerkt door een open-einde regeling. Dat betekent dat als mensen een ondersteuningsvraag hebben, de gemeente de beperkingen, die mensen niet zelf kunnen oplossen, moet compenseren. Compensatie kan plaatsvinden door mensen toe te leiden naar voorzieningen of aan mensen voorzieningen te verstrekken. Het is daarbij niet van belang of het (gemeentelijk) budget toereikend is of niet. Dit houdt in dat de financiële sturing en de speelruimte op dit domein beperkt is. Door het reguleren van de criteria, het starten met de Kanteling, de eigen-bijdrageregeling en de inkoopstrategie wordt de speelruimte zo goed mogelijk benut.

12.3. De Kanteling vraagt om investeringen

Voor het onderdeel hulp bij het huishouden liggen de uitgaven substantieel hoger dan de inkomsten. Dit houdt in dat er voor dit onderdeel jaarlijks wordt bijgeplust uit de algemene middelen. Om te voorkomen dat er door de vergrijzing een toenemende druk op de algemene middelen ontstaat, wordt er de komende jaren ingezet op het ontwikkelen van collectieve vormen van ondersteuning. Dit is vanuit de visie van de gemeente op de Wmo, zoals beschreven in dit beleidsplan, wenselijk. Collectieve vormen van ondersteuning bevorderen ontmoeting en participatie en beperken daarmee het beroep op zwaardere zorg. Ook kan dit vanuit financieel perspectief interessant zijn: collectieve ondersteuning is relatief goedkoper dan individuele ondersteuning. Er zijn wel eerst investeringen in collectieve voorzieningen nodig wil de omslag succesvol vorm krijgen. Hiervoor is in de planperiode een bedrag van € 120.000,- beschikbaar. Voorbeelden van investeringen zijn betere benutting van de speeltuingebouwen (wijkfunctie), ontmoetingsactiviteiten, een scootmobielpool, een wasservice et cetera. De verwachting is dat hierdoor het beroep op individuele voorzieningen minder sterk stijgt dan wel in relatieve zin afneemt (op termijn (eind 2014) is hiervoor een

bezuiniging geraamd van € 25.000,--). Ook ontstaat er ruimte voor investeringen in collectieve voorzieningen door de toegang tot individuele voorzieningen aan te scherpen (vergroten bereik eigen bijdrageregeling). Ook is er een noodzaak tot investeren in informatie, advies en cliëntondersteuning (prestatieveld 3). Door problemen in een vroeg stadium op te sporen en door mensen beter toe te leiden naar passende vormen van ondersteuning, is de verwachting dat investeringen in de toekomst kunnen leiden tot een verminderd beroep op (individuele) voorzieningen.

12.4. Meerjaren gemeentebegroting als kader

Het financieel kader voor dit Wmo-beleidsplan is de (meerjaren) gemeentebegroting. Zoals eerder is aangegeven is er sprake van gemeentebrede bezuinigingen. De regionale kadernota Wmo en het bijbehorende lokale beleidsplan Wmo bevatten de hoofdlijnen van beleidsrichtingen. Oplossingen voor financiële problemen rond de Wmo worden begrotingsbreed gezien.

De actiepunten in dit beleidsplan kunnen worden uitgevoerd binnen de beschikbare middelen en de huidige ambtelijke capaciteit. Uitzondering hierop vormt de actie het realiseren van de omslag van individuele naar collectieve voorzieningen. Op dit punt sluiten we niet op voorhand uit dat met nadere voorstellen om extra middelen moet worden gekomen, die achteraf moeten worden terugverdiend.

12.5. Risico's

Bij de uitvoering van de Wmo loopt de gemeente diverse risico's. Voor de beheersing hiervan wordt aangesloten bij de bestaande methode van risicomanagement van de gemeente. Binnen deze methodiek worden risico's geïnterpreteerd, geanalyseerd en worden afspraken gemaakt hoe wordt omgegaan met de benoemde risico's. Hierbij denken we aan het accepteren, reduceren, verleggen dan wel het elimineren van risico's.

De monitoring vindt plaats via de reguliere planning en controlinstrumenten (kadernota, begroting en jaarrekening) en sinds kort ook via een risicologboek voor de Wmo. Op die manier worden het bestuur en de gemeenteraad geïnformeerd over de ontwikkeling van de risico's.

Bijlage 1: Overzicht deelnota's

In Rijssen-Holten bepalen de (op te stellen) strategische visie, het coalitieakkoord, de programmabegroting en de diverse beleidsnota's – gegeven de randvoorwaarden zoals wetgeving, financiële middelen, marktwerking en ruimte – min of meer de ambities. De visie in dit beleidsplan is afgestemd op de genoemde stukken.

Zoals gezegd, horen bij dit Wmo-beleidsplan een aantal deelnota's over specifieke beleidsterreinen. Deze zijn hieronder opgesomd. Deze deelnota's zijn te vinden op de gemeentelijke website en ook op te vragen bij de afdeling Mens en Werk, team beleid.

- Sportnota "Rijssen-Holten beweegt" (2009)
- Beleidsplan Wet sociale werkvoorziening 2009-2012
- Beleidsnota arbeidsmarkt-, re-integratie- en participatiebeleid 2011-2014
- Koersdocument minimabeleid "meedoen is winst" (2008)
- Integratienota (koersdocument) (2009)
- Uitgangspuntennotitie Cultuurbeleid 2009-2012 (voorloper op te stellen Cultuurnota)
- Museumvisie Rijssen-Holten (2010)
- Masterplan Wonen, Welzijn en Zorg (2006)
- Nota lokaal volksgezondheidsbeleid/project geïntegreerde eerstelijnsvoorziening zorg kern Rijssen/integrale jeugdgezondheidszorg (2005)
- Kadernota jeugdbeleid (2000)
- Kadernotitie Centrum Jeugd en Gezin (2009)
- Integraal Realisatie Programma Centrum Jeugd en Gezin (regionaal) (2010)
- Realisatieplan Centrum Jeugd en Gezin (loket/lokaal) (2010)
- Beleidskader voorschoolse voorzieningen (maart 2010)
- Deelnota subsidiëring Jeugd en Jongerenwerk (2004)
- Kadernota ouderenbeleid (2003)
- Nota vrijwilligersbeleid gemeente Rijssen-Holten (2010/2011)
- Nota mantelzorgbeleid gemeente Rijssen-Holten in wording (vaststelling in 2011)
- Verordening Wmo Rijssen-Holten 2007
- Wmo-besluit Rijssen-Holten 2010
- Verstrekkingenboek Wmo (2007)
- Regionaal Kompas Twente – een plan van aanpak voor de maatschappelijke opvang 2008-2011
- Plan van aanpak Maatschappelijke opvang, sociale verslavingszorg en openbare geestelijke gezondheidszorg 2008-2011 (van de centrumgemeente Almelo)
- Nota Happy Fris (2008)

Bijlage 2: Overzicht prestatievelden Wmo versus domeinen

De Wet maatschappelijke ondersteuning kent negen prestatievelden, namelijk:

1. het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten
2. op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden
3. het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning
4. het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers
5. het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijke verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem
6. het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en aan mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behoud van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijke verkeer
7. het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang
8. het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen
9. het bevorderen van verslavingsbeleid

In dit beleidsplan werken we niet met de bovengenoemde prestatievelden, maar met een indeling in zes domeinen. De onderstaande tabel laat zien hoe de prestatievelden van de Wmo samenhangen met de gehanteerde indeling in domeinen. (Dit is in het betreffende hoofdstuk van elk domein ook aangegeven.)

Prestatievelden	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Domein 1: Samen leven in buurt en dorp	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Domein 2: Opgroeien en ontwikkelen		x	x		x				
Domein 3: Vrijwilligerswerk en mantelzorg			x	x					
Domein 4: Meedoen makkelijker maken			x		x	x			
Domein 5: Preventie, zorg en opvang			x				x	x	x
Domein 6: Anders te werk	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Bijlage 3: Bronvermelding

De onderstaande documenten zijn gebruikt bij de totstandkoming van dit beleidsplan.

- “De verbindingsopgave van de Wmo, de rol van gemeenten in het bevorderen van sociale samenhang” door Erik van Marissing en Freek de Meere. Verwey-Jonker Instituut, augustus 2009.
- “Bouwstenen voor een brede participatievisie”, reader themabijeenkomst G32-Sociale Pijler, 3 december 2009.
- “De Kracht van Almere”, beleidsnota Wet maatschappelijke ondersteuning gemeente Almere 2010-2014.
- “Kadernota (wijk)welzijn 2010 en 2011”, gemeente Enschede, DMO, 6 oktober 2009.
- “Wmo-beleidsplan 2010-2011, participatie centraal”, gemeente Nijmegen, februari 2010.
- “Iedereen binnenboord, inclusief beleid in de praktijk”, handreiking samenwerkingsproject VNG en MOVISIE in het kader van project de Kanteling, oktober 2010.
- “De Kanteling financieel, kosten en baten van een nieuwe aanpak in de Wmo”, publicatie VNG in het kader van project de Kanteling, oktober 2010.
- “Kantelen in de Wmo, handreiking voor visieontwikkeling en organisatieverandering”, publicatie VNG in het kader van project de Kanteling, september 2010.
- “Regie werkt! Gemeentelijke praktijkvoorbeelden”, publicatie VNG in samenwerking met het Actieprogramma Lokaal Bestuur, december 2007.
- “De gemeente als regisseur, lokale daadkracht mobiliseren”, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, directie Grotestedenbeleid en Interbestuurlijke Betrekkingen, november 2006.
- “De regierol van gemeenten nader bekeken”, Kees Span, Katrien Luijkx, Jos Schols en René Schalk, VRIJ bestuurskunde 2009-1.